

De Leer des Levens voor Nova Hierosolyma

DE
LEER DES LEVENS
voor
NOVA HIEROSOLYMA
vanuit
DE GEBODEN VAN
DEN DEKALOOG

Vertaling in opdracht van het Swedenborg Genootschap.

Colofon

Swedenborg Bibliotheek ©2017

Dat alle Godsdienst is des levens, en dat het leven ervan is het goede te doen

1. Elk mens die godsdienst heeft, weet en erkent, dat hij die goed leeft, wordt gezaligd, en dat hij die boos leeft, wordt verdoemd: hij weet en erkent immers, dat wie goed leeft, goed denkt, niet alleen over God, maar ook over den naaste, niet echter hij die boos leeft. Het leven des mensen is zijn liefde, en wat de mens liefheeft, doet hij niet alleen vrijelijk, maar denkt het ook vrijelijk. Dat dus gezegd wordt, dat het leven is het goede te doen, is omdat het goede doen één uitmaakt met het goede denken; en als deze niet één maken bij den mens, zo zijn zij niet des levens van hem. Maar deze dingen moeten in hetgeen volgt worden aangetoond.

2. Dat de Godsdienst is des levens, en dat het Leven is het goede te doen, dit ziet elkeen die het Woord leest, en erkent het wanneer hij het leest. In het Woord zijn deze dingen: “Zo wie een van deze minste Geboden zal ontbonden, en de mensen alzo geleerd zal hebben, zal de minste worden genoemd in het Koninkrijk der Hemelen; wie echter *doet* en *leert*, deze zal groot genoemd worden in het Koninkrijk der Hemelen. Ik zeg u, tenzij uw *Gerechtigheid* overvloediger zal geweest zijn dan der Schriftgeleerden en der Farizeërs, dat gij niet zult binnengaan in het Koninkrijk der Hemelen”, Matth. v: 19, 20. “Alle boom die niet *maakt goede vrucht*, wordt uitgehouwen, en in het vuur geworpen; en daarom zult gij vanuit *hun vruchten* dezelve kennen”, Matth. vii: 19, 20. “Niet een elk zeggende tot Mij: Heer, Heer, zal binnengaan in het Koninkrijk der Hemelen, maar *die doende den wil* Mijns Vaders, Die in de Hemelen is”, Matth. vii: 21. “Velen zullen zeggen tot Mij te dien dage: Heer, Heer, hebben wij niet door Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam vele krachten gedaan; maar dan zal Ik hun belijden: Ik ken u niet, wijkt van Mij, gij *werkende de ongerechtigheid*”, Matth. vii: 22, 23. “Een elk die Mijn woorden hoort, en *doet dezelve*, zal Ik vergelijken met een voorzichtig man, die zijn huis heeft gebouwd op een rots: doch een elk horende Mijn woorden en *niet doende dezelve*, zal vergeleken worden met een dwaas man, die zijn huis heeft gebouwd op zand”, Matth. vii: 24, 26. “Jezus zeide: Een zaaïende ging uit om te zaaien; zaden vielen op den harden weg, andere in rotsachtige plaatsen; andere tussen de doornen; en andere in de goede aarde. Hij die in de goede aarde gezaaid is, deze is het, die het woord hoort en daarop let, die vandaar *vrucht draagt en doet*, de een honderdvoud, de ander zestigvoud, en

de ander dertigvoud: toen Jezus deze dingen zeide, riep Hij uit, zeggende: Die oren heeft om te horen, die hore”, Matth. XIII: 3 tot 9, 23. “Komen zal de Zoon des mensen in de heerlijkheid Zijns Vaders, en dan *zal Hij een ieder vergelden naar diens daden*”, Matth. XVI: 27. “Weggenomen zal worden van ulieden het Koninkrijk Gods, en gegeven aan *een Natie doende de vruchten ervan*”, Matth. XXI: 43. “Wanneer gekomen zal zijn de Zoon des mensen in Zijn heerlijkheid, dan zal Hij zitten op den troon der heerlijkheid, en Hij zal zeggen tot de schapen aan de rechterzijden: komt, gij gezegenden, en als erfenis bezit het koninkrijk u bereid van de grondlegging der wereld af; *want Ik ben hongerig geweest, en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest, en gij hebt Mij te drinken gegeven; een vreemdeling was Ik, en gij hebt Mij gehebergd; naakt was Ik, en gij hebt Mij bekleed; krank was Ik, en gij hebt Mij bezocht; in de gevangenis was Ik, en gij zijt tot Mij gekomen*. Dan zullen de gerechten antwoorden: Wanneer hebben wij U aldus gezien: maar antwoordende zal de Koning zeggen: Voorwaar, Ik zeg u: Voor zoveel gij dit gedaan hebt aan een van Mijn minste broeders, zo hebt gij het Mij gedaan. En de Koning zal eendere dingen zeggen tot de bokken die aan de linkerzijden zijn: en omdat die zulke dingen niet hebben gedaan, zal Hij zeggen: Wijkt van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, bereid voor den duivel en zijn engelen”, Matth. XXV: 31 tot 46. “*Maakt vruchten, der boetedoening waardig; alreeds ligt de bijl aan den wortel der bomen; alle boom derhalve niet makende goede vrucht, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen*”, Lukas III: 8, 9. “Jezus zeide: Wat noemt gij Mij Heer, Heer, *en doet niet wat Ik zeg*. Een elk die komt tot Mij, en Mijn reden hoort, *en dezelve doet*, is gelijk een mens bouwende een huis, en legde het fundament op een rots: hij echter die hoort en niet doet, is gelijk een mens bouwende een huis op den grond zonder fundament”, Lukas I: 46 tot 49. “Jezus zeide: Mijn moeder en Mijn broeders zijn dezen, die horen het woord Gods, *en doen datzelve*”, Lukas VIII: 21. “Dan zult gij aanvangen buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggende: Heer, doe ons open; maar antwoordende zal Hij tot hen zeggen: Ik ken u niet vanwaar gij zijt; *wijkt van Mij, alle gij werkers der ongerechtigheid*”, Lukas XIII: 25 tot 27. “Dit is het gericht, dat het Licht gekomen is in de wereld, maar de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht, *hun werken immers waren boos*; een elk *die boze dingen doet*, haat het licht, opdat *zijn werken* niet worden bloot gelegd. Wie echter de waarheid doet, komt tot het licht, opdat *zijn werken* geopenbaard worden, aangezien *zij in God gedaan zijn*”, Joh. III: 19 tot 21. “En uit zullen gaan *zij die de goede dingen hebben gedaan*, tot de wederopstanding des gericht”, Joh. V: 29. “Wij weten, dat God de zondaars

niet hoort, maar zo iemand God vereert, *en Zijn wil doet*, dezen hoort Hij”, Joh. ix: 31. “Indien gij deze dingen weet, *gezegend zijt gij zo gij dezelve zult gedaan hebben*”, Joh. xiii: 17. “*Die de geboden heeft, en dezelve doet*, die is het die Mij liefheeft, en Ik, liefhebben zal Ik hem, en Mijzelf aan hem openbaren, en tot hem zal Ik komen, en verblijf bij hem maken. Die Mij niet liefheeft, *bewaart Mijn woorden niet*”, Joh. xiv: 15, 21 tot 24. “Jezus zeide: Ik ben de Wijnstok, en Mijn Vader is de Wijngaardenier: alle rank in Mij *niet dragende vrucht*, die neemt Hij weg; alle rank echter *dragende vrucht*, die besnijdt Hij, opdat *zij meer vrucht drage*”, Joh. xv: 1, 2. “Hierin is mijn Vader verheerlijkt, *dat gij veel vrucht draagt*, en gij mijn discipelen wordt gemaakt”, Joh. xv: 8. “Gijlieden, Mijn vrienden zijt gij, *zo gij gedaan zult hebben, al wat Ik u beveel: Ik, uitgekozen heb Ik u, opdat gij zoudt vrucht dragen, en uw vrucht blijve*”, Joh. xv: 14, 16. “De Heer zeide tot Johannes: Schrijf aan den Engel der Efezische Kerk: *Ik ken Uw werken: Ik heb tegen u dat gij de vorige naastenliefde hebt verlaten; doe boete, en doe de vorige werken; en zo niet, Ik zal uw kandelaar van zijn plaats verwijderen*”, Apoc. ii: 1, 2, 4, 5. “Aan den Engel der Kerk der Smyrnaeërs schrijf: *Ik ken uw werken*”, Apoc. ii: 8. “Aan den Engel in Pergamos schrijf: *Ik ken uw werken, doe boete*”, Apoc. ii: 12, 13, 16. “Aan den Engel der Kerk in Thyatire schrijf: *Ik ken uw werken en uw naastenliefde; en uw werken de latere meer dan de eerste*”, Apoc. ii: 18, 19. “Aan den Engel der Kerk in Sardis schrijf: *Ik ken uw werken*, dat gij den naam hebt dat gij leeft, maar gij zijt dood: *niet bevonden heb Ik uw werken volmaakt voor God; doe boete*”, Apoc. iii: 1, 2, 3. “Aan den Engel der Kerk die in Filadelfia is, schrijf: *Ik ken uw werken*”, Apoc. iii: 7, 8. “Aan den Engel der Kerk der Laodicensen schrijf: *Ik ken uw werken, kom tot berouw*”, Apoc. iii: 14, 15, 19. “Ik hoorde een stem vanuit den hemel, zeggende: Schrijf: Gezegend de doden, die in den Heer sterven, van nu aan: de geest zegt: Opdat zij rusten mogen van hunne arbeiden; *hun Werken volgen met hen*”, Apoc. xiv: 13. “Een Boek werd geopend, zijnde des levens; en gericht werden de doden, naar de dingen die geschreven zijn in het Boek, *allen volgden hun werken*”, Apoc. xx: 12,13. “Zie, Ik kom snel, en Mijn loon met Mij, *om te geven een ieder volgens zijn werk*”, Apoc. xxii: 12. Eender in het Oude Testament: Ik zal hun vergelden *naar hun werk, en naar de daad hunner handen*”, Jerem. xxv: 14. “Jehovah, Wiens ogen open zijn over alle wegen der mensen, *om te geven een ieder volgens zijn wegen, en volgens de vrucht zijner werken*”, Jerem. xxxii: 19. “Ik zal bezoeken *volgens zijn wegen, en zijn werken* zal Ik hem vergelden”, Hoschea iv: 9. “Jehovah, *naar onze wegen, naar onze werken* doet Hij met ons”, Zach. i: 6. En in vele plaatsen, dat zij de inzettingen, bevelen en de wetten zouden doen, zoals: “Gij

zult onderhouden Mijn inzettingen, en Mijn gerichten, *en als de mens ze gedaan zal hebben, zo zal hij leven door dezelve*”, Levit. xviii: 5. “Gij zult onderhouden Mijn inzettingen; en Mijn gerichten, *om die te doen*”, Levit. xix: 37; Hfdst. xx: 8; Hfdst. xxii: 31. “Zegeningen, *indien zij de geboden zullen gedaan hebben*, en vervloekingen *indien zij dezelve niet zullen gedaan hebben*”, Levit. xxvi: 4 tot 46. Bevolen werd aan de zonen Israëls, dat zij zich zouden maken snoertjes op de slippers hunner klederen, opdat zij zouden gedenken alle geboden van Jehovah *om die te doen*, Num. xv: 38,39; en in duizend andere plaatsen. Dat het de Werken zijn die den mens der Kerk maken, en dat hij wordt gezaligd dienvolgens, leert de Heer ook in de Gelijkenissen, waarvan verscheidene insluiten dat zij die goede dingen doen, werden aangenomen, en zij die boze dingen doen, worden verworpen, zoals in de Gelijkenis over de Arbeiders in den Wijngaard, Matth. xxi: 33 tot 44. Over den Vijgenboom die geen vrucht gaf, Joh. xiii: 6 tot 9. Over de Talenten en de Mina’s, waarmede zij zouden handelen, Matth. xxv: 14 tot 31; Lukas xix: 13 tot 25. Over den Samaritaan, die de wonden verbond van den door rovers gewonde, Lukas x: 30 tot 37. Over den Rijkgaard en Lazarus, Lukas xvi: 19 tot 31. Over de tien Maagden, Matth. xxv: 1 tot 12.

3. Dat een elk, die godsdienst heeft, weet [*sciat*] en erkent dat hij die goed leeft, wordt gezaligd, en wie boos leeft, wordt verdoemd, is krachtens de verbinding van den Hemel met den mens, wien het vanuit het Woord bekend is [*novit*] dat God is, dat Hemel en Hel zijn, en dat het Leven na den dood is, daarvandaan is die gemene doorvatting. En daarom is in de Athanasiaanse Leer des geloofs aangaande de Drievuldigheid, welke universeel in de Christelijke wereld is aanvaard, ook dit wat aan het einde ervan wordt gezegd, universeel aanvaard, namelijk

“Jezus Christus, Die geleden heeft terwille van onze Zaliging, is opgevaren naar den Hemel, en is gezeten aan de rechterhand van den Vader Almachtig, waarvandaan Hij zal komen om te richten de levenden en de doden; *en dan zullen zij die goede dingen hebben gedaan, binnentreden in het eeuwige leven, en zij die boze dingen hebben gedaan, in het eeuwige vuur*”.

4. Er zijn evenwel in de Christelijke Kerken velen, die leren dat het geloof-alleen zaligt, en niet enig goede des levens of goed werk; dezen voegen er ook aan toe, dat het boze des levens of het boze werk de door het geloof-alleen gerechtvaardigden niet verdoemt, omdat zij in God en in de genade zijn. Maar wonderlijk is het, dat zij, hoewel zij zulke dingen leren, nochtans erkennen — hetgeen geschiedt krachtens de gemene doorvatting vanuit den Hemel — dat

gezaligd worden die goed leven, en verdoemd worden die boos leven. Dat zij het nochtans erkennen, blijkt uit DE VERMANING die in de Tempels zowel in Engeland, als in Duitsland, Zweden en Denemarken wordt voorgelezen aan het volkdat tot het gewijde Avondmaal [*sacra Caena*] gaat. Dat er in die Rijken zijn die dat geloof-alleen leren is bekend. DE VERMANING, welke in Engeland wordt voorgelezen aan het volk dat tot het sacrament van het Avondmaal gaat, is als volgt:

5. “The way and means to be received as worthy partakers of that Holy Table is: First, to examine your lives and Conversations by the rule of Gods commandiments; and wherein soever ye shall perceive yourselves to have offended, either by will, word, or deed, there to bewail your own sinfullness, and to confess yourselves to Almighty God, with full purpose of amendment of life; and if ye shall perceive your offences to be such, as are not only against God, but also against your neighbours; then ye shall reconcile yourselves unto them, being ready to make restitution and satisfaction, according to the utmost of your power, for alle injuries and wrongs done by you to any other; and being likewise ready to forgive others that have offended you, as ye would have forgiveness of yours offences at God’s hand; for otherwise the receiving of the Holy Communion doth nothing else but encrease your damnation. Therefore, if any of you be a blasphemer of God, or hinderer or slanderer of his Word, or adulterer, or be in malice, or envy, or in any grivous crime, repent you of yours sins, or else come not to that Holy Table; lest, after the taking of that Holy Sacrament, the Devil enter into you, as he entered into Judas, and fill you with all iniquites, and bring you to destruction both of body and soul”.

6. Dit luidt [strikt uit het Latijn] vertaald als volgt:

“Deze is de weg en dit is het middel opdat iemand waardig deelneemt aan het Heilig Avondmaal [*Sancta Caena*]: het vooreerste is, dat hij onderzoek de daden en gedragingen zijns levens volgens het richtsnoer der geboden Gods; wanneer hij in welke zaak dan ook bemerkt dat hij mindreven heeft, in wil of woord of daad, dan betreure hij zijn verdorven aard, en legge belijdenis af vóór den Almachtigen God, met het volle voornemen het leven te beteren; en als hij bemerkt dat de aanstoten zodanig zijn, dat zij niet slechts zijn tegen God, maar ook tegen den naaste, dan zal hij zich met hem verzoenen, en zal bereid zijn tot herstel en voldoening vanuit

al zijn vermogen, vanwege alle beledigingen en boosheden den ander aangedaan; en eveneens zal hij bereid zijn om anderen hun misdrijven te vergeven, gelijkerwijs hij wil dat zijn eigen aanstoten mogen vergeven worden door God: anders doet de ontvangst van de Heilige Communie niet anders dan de verdoemenis verzwaren. Daarom, indien iemand uwer een lasteraar Gods is, een verkleiner of beschimper van Zijn Woord, of een echtbreker, of in boosaardigheid dan wel in kwaadwilligheid, of in enige andere buitensporige misdaad, zo doe hij boete voor de zonden; indien niet, treedt niet tot het Heilig Avondmaal toe; anders zal na de ontvangst ervan de duivel binnentreden in u, zoals hij binnentrad in Judas, en u vervullen met alle ongerechtigheid, en u vernietigen zowel naar lichaam als naar ziel”.

7. Het werd gegeven enige Presbyters van Engeland te ondervragen, die het geloof-alleen hadden beleden en gepredikt, hetgeen geschiedde in de Geestelijke Wereld, of zij, wanneer zij in de Tempels die Vermaning voorlazen, waarin het geloof niet wordt genoemd, hadden geloofd dat het zo is, dat, als zij boze dingen doen, en niet boete doen, de duivel zal binnentreden in hen zoals in Judas, en hen zal vernietigen naar lichaam en ziel; zij zeiden dat in dien staat waarin zij geweest waren toen zij de Vermaning voorlazen, niet iets anders hadden geweten en gedacht, dan dat die dingen de godsdienst zelf waren; maar dat zij, wanneer zij hun toespraken of preken samenstelden en bijvijlden, niet eender hadden gedacht, omdat zij dan dachten over het geloof, namelijk dat dit het enige middel des heils was, en over het goede des levens, namelijk dat het een zedelijk toevoegsel voor het gemene best was. Maar nochtans werden zij overtuigd, dat ook zij de gemene doorvatting hadden, dat wie goed leeft wordt gezaligd, en wie boos leeft, wordt verdoemd; en dat zij deze doorvatting hadden, wanneer zij niet in hun eigene waren.

8. Dat alle Godsdienst is des levens, is omdat een ieder na den dood zijn eigen leven is; het leven immers blijft hetzelfde leven dat hij in de wereld had gehad, en wordt niet veranderd; een boos leven immers kan niet in een goed leven worden omgekeerd, noch een goed leven in een boos leven, omdat zij tegengesteld zijn, en de omkering in het tegengestelde is een uitblussing: en daarom wordt, omdat zij tegengesteld zijn, een goed leven genoemd het leven, en wordt een boos leven genoemd de dood. Vandaar is het, dat de Godsdienst is des levens, en dat het leven is het goede te doen. Dat de mens na den dood zodanig is als zijn leven in de wereld is geweest, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, nr. 470 tot 484.

Dat niemand het goede kan doen, hetwelk het goede is, uit zichzelf

9. Dat tot dusver nauwelijks iemand weet, of het goede dat hij doet, is uit hemzelf, dan wel uit God, is ter oorzake hiervan, dat de Kerk het geloof heeft gescheiden van de naastenliefde, en het goede is der naastenliefde; de mens geeft aan de armen, helpt de behoeftigen, begiftigt Tempels en Ziekenhuizen, draagt zorg voor de Kerk, het Vaderland en den Medeburger, bezoekt getrouw den Tempel, luistert en bidt dan devoot, leest het Woord en Boeken van vroomheid, denkt na over het heil, en hij weet niet of hij die dingen doet uit zich dan wel uit God: hetzelfde kan hij doen vanuit God, en hij kan het doen vanuit zich; indien hij die dingen vanuit God doet, zijn zij goed; indien vanuit zich, dan zijn ze niet goed. Ja zelfs bestaan er eendere goede dingen vanuit zich, die uitgesproken [*extanter*] boos zijn, zoals huichelachtige goede dingen, die misleidend en bedriegelijk zijn.

10. De goede dingen vanuit God en vanuit zich, kunnen worden vergeleken met goud: Goud dat uit het binnenste goud is, en gelouterd of gedegen goud [*obryzum*, na vuurproef zestien karaats goud] genoemd wordt, dit is goed goud: Goud vermengd met zilver is eveneens goud, maar goed al naar gelang van de vermenging; minder goed echter is Goud vermengd met koper. Doch kunstmatig gemaakt Goud, en eender aan goud vanwege de kleur, is niet goed; de substantie van het goud immers is er niet in. Er bestaat ook Verguldsel, zoals verguld zilver, koper, ijzer, tin, lood, voorts verguld hout en verguld steen, die er aan de oppervlakte ook als goud kunnen uitzien, maar omdat zij niet goud zijn, worden zij gewaardeerd òf naar de kunstwaarde, òf naar de prijs van het vergulde voorwerp, òf naar de prijs van het goud dat er afgekrast kan worden; deze dingen verschillen in goedheid van het goud zelf, zoals de klederen verschillen van den mens. Ook kan men vermolmd hout en slakken, ja zelfs slijk met goud overdekken; dit goud is het, dat met het Farizeesche goede kan worden vergeleken.

11. Het is den mens vanuit de wetenschap bekend [*novit*], of goud in zijn substantie is goed, of vermengd en vervalst, en of het is opgelegd; maar het is hem niet vanuit de wetenschap bekend, of het goede dat hij doet in zich goed is; dit alleen is hem bekend, dat het goede uit God goed is, en dat het goede uit den mens niet goed is: weswege, omdat het van belang is voor het heil om te weten [*scire*], of het goede dat hij doet uit God is, dan wel of het niet uit

God is, moet het derhalve onthuld worden; maar voordat het wordt onthuld, zal iets gezegd worden over verschillende soorten van het Goede.

12. Er bestaat het burgerlijk Goede, het zedelijk Goede, en het geestelijk Goede. Het burgerlijk Goede is dat wat de mens doet vanuit de burgerlijke Wet; door dit goede en volgens hetzelfde is de mens een burger in de natuurlijke Wereld: het zedelijk Goede is dat wat de mens doet vanuit de redelijke Wet; door dit goede en volgens hetzelfde is hij mens: het Geestelijk Goede is dat wat de mens doet vanuit de geestelijke Wet; door dit goede en volgens hetzelfde is de mens een burger in de Geestelijke Wereld. Deze Goeden volgen op elkander in deze orde; het geestelijk Goede is het hoogste, het zedelijk Goede is het middelste, en het burgerlijk Goede is het laatste.

13. De mens die het geestelijk Goede heeft, is een zedelijk mens en eveneens een burgerlijk mens; doch de mens die het geestelijk Goede niet heeft, verschijnt alsof hij een zedelijk en burgerlijk mens is, maar nochtans is hij het niet. Dat de mens die het geestelijk Goede heeft, een zedelijk en burgerlijk mens is, is omdat het geestelijke Goede het wezen van het goede in zich heeft, en vanuit datzelfde het zedelijk en burgerlijk Goede is: het wezen van het goede kan nergens anders vandaan zijn, dan uit Hem, Die het Goede Zelf is: breidt de denking naar alle kanten uit, span haar in, en zoek na, waarvandaan het Goede goed is, en gij zult zien dat het is uit deszelfs ZIJN, en dat datgene Goed is dat het ZIJN van het goede in zich heeft, bijgevolg dat datgene Goed is dat is uit het Goede Zelf, aldus uit God; bijgevolg dat een Goede niet uit God, maar uit den mens, niet goed is.

14. Vanuit de dingen die gezegd zijn in DE LEER OVER DE GEWIJDE SCHRIFT, n, 27, 28, 38, kan men zien, dat het Hoogste, het Middelste en het Laatste één maken zoals Doel, Oorzaak en Uitwerking, en dat, omdat zij één maken, het doel zelf het eerste doel wordt geheten, de oorzaak het middelste doel, en de uitwerking het laatste doel: daaruit zal blijken, dat bij den mens die het geestelijk Goede heeft, het zedelijke bij hem het middelst Geestelijke is, en dat het burgerlijke het laatste Geestelijke is. Vandaar nu is het, dat gezegd is, dat de mens die het Geestelijk Goede heeft, een zedelijk mens en een burgerlijk mens is; en dat de mens die het geestelijk Goede niet heeft, niet een zedelijk mens is, noch een burgerlijk mens, maar dat het slechts schijnt alsof hij het is. Het schijnt zo voor hemzelf en eveneens voor de anderen.

15. Dat de mens die niet Geestelijk is, nochtans redelijk kan denken en vandaar spreken, evenals een Geestelijk mens, is omdat het Verstand des mensen kan verheven worden in het licht des hemels, zijnde de waarheid, en vanuit hetzelfde zien; maar de Wil des mensen kan niet eender worden verheven in

de warmte des hemels, zijnde de liefde, en vanuit dezelve doen. Vandaar is het dat de Waarheid en de Liefde niet één maken bij den mens, tenzij hij Geestelijk is; vandaar ook is het, dat de mens kan spreken; dit ook maakt het verschil tussen den mens en het beest: door dit dat het Verstand kan worden verheven tot den Hemel, wanneer nog niet de Wil het kan, is het dat de mens kan hervormd en geestelijk worden; maar dan eerst wordt hij hervormd en wordt hij geestelijk, wanneer ook de wil wordt verheven. Krachtens die gave des Verstands boven de gave des Wils, is het, dat de mens, hoedanig hij ook is, ook de boze, redelijk kan denken en vandaar spreken, alsof hij geestelijk was; maar dat hij niet redelijk is nochtans, is, omdat het Verstand niet den Wil leidt, maar de Wil het Verstand. Het Verstand leert slechts, en toont den weg, zoals in DE LEER OVER DE GEWIJDE SCHRIFT, n. 115 is gezegd; en zolang de Wil niet één met het Verstand is in den Hemel, is de mens niet geestelijk, en vandaar ook niet redelijk; want wanneer hij wordt overgelaten aan zijn Wil of aan zijn Liefde, dan verwerpt hij de redelijke dingen van zijn verstand over God, over den Hemel, en over het eeuwige Leven, en in de plaats ervan neemt hij zulke dingen aan, die met de liefde van zijn Wil samenstemmen, en deze noemt hij redelijk. Maar deze dingen zullen moeten gezien worden in de Verhandelingen over DE ENGELIJKE WIJSHEID.

16. In hetgeen volgt zullen zij die het goede doen uit zich, Natuurlijke mensen worden geheten, aangezien het Zedelijke en het Burgerlijke bij hen ten aanzien van het wezen Natuurlijk is: doch zij die het goede doen uit den Heer, zullen Geestelijke mensen worden geheten, aangezien het Zedelijke en het Burgerlijke bij hen ten aanzien van het wezen Geestelijk is.

17. Dat niemand enig goede dat goed is, kan doen uit zich, leert de Heer bij Johannes: *“De mens kan niet wat ook nemen, tenzij het hem gegeven is vanuit den hemel”*, III: 27; en bij Denzelfde: *“Die blijft in Mij, en Ik in hem, deze draagt veel vrucht: omdat zonder Mij gij niet wat ook kunt doen”*, xv: 5: die blijft in Mij, en Ik in hem, deze draagt veel vrucht, wil zeggen dat uit den Heer is al het goede; de vrucht is het goede; zonder Mij kunt gij niet wat ook doen, wil zeggen dat niemand dit kan doen uit zich. Zij die geloven in den Heer, en het goede doen uit Hem, worden genoemd *Zonen des lights*, Joh. XII: 36; Lukas XVI: 8; *Zonen des Bruilofis*, Markus II: 19; *Zonen der wederopstanding*, Lukas XX: 36; *Zonen Gods*, Lukas XX: 36; Joh. I: 12; *Vanuit God geboren*, Joh. I: 13; *Dat zij God zullen zien*, Matth. v: 8. *Dat de Heer verblijf bij hen zal maken*, Joh. XIV: 23. *Dat zij het geloof Gods hebben*, Markus XII: 22. *Dat hun werken zijn uit God gedaan*, Joh. III: 21. Deze dingen zijn kort samengevat in deze woorden: *“Zovelen Jezus hebben opgenomen, dien heeft Hij mogendheid gegeven*

zonen Gods te zijn, den gelovenden in Zijn Naam; die niet vanuit de bloeden, noch vanuit den wil des vlezes, noch vanuit den wil des mans, maar vanuit God geboren zijn”, Joh. 1: 12, 13; geloven in den Naam van den Zoon Gods, is het Woord geloven, en dienvolgens leven; de wil des vlezes is het eigene van des mensen wil, hetwelk in zich boos is; en de wil des mans is het eigene van diens verstand, hetwelk in zich is het valse vanuit het boze: geboren vanuit dezelve, zijn zij die vanuit het eigene willen en doen, en denken en spreken; geboren uit God, zijn zij die de dingen vanuit den Heer willen en doen, denken en spreken. Kortom, dat het niet het goede is, wat uit den mens is; maar dat het het goede is, wat uit den Heer is.

Dat voor zoveel de mens de boze dingen schuwt als zonden, hij voor evenzoveel de goede dingen doet niet uit zich, maar uit den Heer

18. Wie weet niet en kan niet weten, dat de boze dingen verhinderen dat de Heer tot den mens kan binnengaan; het Boze immers is de Hel, en de Heer is de Hemel, en de Hel en de Hemel zijn tegengesteld; voor zoveel dus de mens in het ene is, voor evenzoveel kan hij niet in het andere zijn; het ene immers ageert tegen het andere, en vernietigt.

19. De mens is, zolang hij in de Wereld is, in het midden tussen de Hel en den Hemel; beneden is de Hel, en boven is de Hemel; en dan wordt hij gehouden in het Vrije van zich toe te keren òf tot de Hel òf tot den Hemel; als hij zich toekeert tot de Hel, keert hij zich af van den Hemel; als hij zich echter toekeert tot den Hemel, keert hij zich af van de Hel. Of, wat hetzelfde is: de mens staat, zolang hij in de wereld is, in het midden tussen den Heer en den duivel, en hij wordt in het Vrije gehouden van zich toe te keren òf tot den Een, òf tot den ander; als hij zich toekeert tot den duivel, zo keert hij zich af van den Heer; als hij zich echter toekeert tot den Heer, zo keert hij zich af van den duivel. Of, wat hetzelfde is: zolang de mens in de wereld is, is hij in het midden tussen het boze en het goede, en wordt hij in het Vrije gehouden van zich toe te keren òf tot het een òf tot het ander; als hij zich toekeert tot het boze, keert hij zich af van het goede; als hij zich echter toekeert tot het goede, keert hij zich af van het boze.

20. Gezegd wordt, dat de mens wordt gehouden in het Vrije van zich hierheen of daarheen te keren; dit Vrije heeft ieder mens niet uit zich, maar uit den Heer, en daarom wordt gezegd dat hij daarin wordt gehouden. Over het Evenwicht tussen Hemel en Hel, en dat de mens daarin is, en vandaar in het Vrije, zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 589 tot 596, en n. 597 tot 603. Dat ieder mens in het Vrije wordt gehouden, en dat dit niemand wordt afgenomen, zal te zijner plaatse worden gezien.

21. Uit deze dingen blijkt duidelijk, dat de mens voor zoveel als hij de boze dingen schuwt, voor evenzoveel bij den Heer en in den Heer is; en dat hij, voor zoveel als hij in den Heer is, voor evenzoveel de goede dingen doet niet uit zich maar uit den Heer. Daaruit vloeit deze gemene Wet voort: DAT VOOR ZOVEEL IEMAND DE BOZE DINGEN SCHUWT, HIJ VOOR EVENZOVEEL DE GOEDE DINGEN DOET.

22. Maar er zijn twee Vereisten: het Ene, dat de mens de boze dingen moet schuwen omdat zij zonden zijn, dat is, omdat zij Hels en Duivels zijn, dus tegen den Heer en tegen de Goddelijke Wetten: het Andere, dat de mens de boze dingen moet schuwen als zonden zoals uit zichzelf, maar wete en gelove dat het uit den Heer is. Maar over dit en dat vereiste zal in de navolgende Artikelen worden gesproken.

23. Hieruit volgen deze Drie Gevolgtrekkingen: I. Dat als de mens goede dingen wil en doet, voordat hij de boze dingen als zonden schuwt, de goede dingen geen goede dingen zijn. II. Dat als de mens vrome dingen denkt en spreekt, en niet de boze dingen als zonden schuwt, de vrome dingen geen vrome dingen zijn. III. Dat de mens, als hij vele dingen weet en daarin wijs is, en niet de boze dingen als zonden schuwt, nochtans niet wijs is.

24. I. *Dat als de mens goede dingen wil en doet, voordat hij de boze dingen als zonden schuwt, de goede dingen geen goede dingen zijn*, is omdat hij voordien niet in den Heer is, zoals boven gezegd werd: zoals, indien hij geeft aan de armen, den behoeftigen te hulp komt, bijdraagt aan Tempels en Hospitalen, weldoet aan de Kerk, het Vaderland en de Medeburgers, het Evangelie leert en mensen bekeert, gerechtigheid betracht in gerichten, oprechtheid in zaken, en rechtheid in werken, en evenwel boosheden als zonden voor niets acht, zoals bedriegerijen, echtbreuken, haten, lasteringen, en andere dergelijke dingen, dan kan hij niet anders goede dingen doen dan zulke die van binnen boos zijn; hij doet ze immers vanuit zich, en niet vanuit den Heer, aldus is hijzelf in dezelve, en niet de Heer; en goede dingen waarin de mens zelf is, zijn alle bezoedeld met diens boze dingen, en beogen hemzelf en de wereld. Anderzijds zijn dezelfde daden die boven werden opgesomd, innerlijk goed, als de mens de boze dingen schuwt als zonden, zoals bedriegerijen, echtbreuken, haten, lasteringen, en andere dergelijke dingen; hij doet ze immers uit den Heer, en zij worden genoemd *in God gedaan*, Joh. III: 19, 20, 21.

25. II. *Dat als de mens vrome dingen denkt en spreekt, en niet de boze dingen als zonden schuwt, de vrome dingen geen vrome dingen zijn*, is omdat hij niet is in den Heer; zoals, indien hij geregeld de Tempels bezoekt, devoot de predikingen toelustert, het Woord en vrome boeken leest, deelneemt aan het sacrament des Avondmaals, dagelijks gebeden opzegt, ja zelfs indien hij veel denkt over God, en over het heil, en toch boze dingen, die zonden zijn, voor niets acht, zoals bedriegerijen, echtbreuken, haten, lasteringen, en eendere andere dingen, dan kan hij niet anders dan zulke vrome dingen denken en spreken, die van binnen niet vroom zijn, want de mens zelf met zijn eigen boze dingen is in dezelve; deze dingen weet hij dan weliswaar niet, maar

toch zijn zij daarin, en voor hem verborgen; het is daarmede gesteld zoals met een bron waarvan het water vanwege den oorsprong onzuiver is. Zijn betrachtingen der vroomheid zijn òf slechts plichtplegingen uit gewoonte, òf zij zijn op verdienste gericht, òf zij zijn huichelachtig; zij klimmen weliswaar op naar den hemel, maar onderweg buigen zij af en vallen omlaag, zoals rook in de lucht.

26. Het werd gegeven velen na den dood te zien en te horen, die een opsomming gaven van hun goede werken, en betrachtingen der vroomheid, welke nu boven in n. 24, 25, zijn vermeld, en van nog meerdere dingen; onder hen heb ik ook sommigen gezien die lampen hadden en geen olie: doch het werd onderzocht of zij de boze dingen als zonden hadden geschuwd, en het werd bevonden van niet; en daarom werd hun gezegd dat zij boos zijn; ik zag hen ook daarna grotten binnengaan, waar eendere bozen waren.

27. III. *Dat de mens, als hij veel dingen weet en daarin wijs is, en niet de boze dingen als zonden schuwt, nochtans niet wijs is*, is vanwege een eendere oorzaak, waarover eerder, namelijk dat hij wijs is uit zich en niet uit den Heer; zoals, indien hij de leer zijner Kerk weet, en alle dingen ervan op een prik; indien hij die dingen door het Woord en door redeneringen weet te staven; indien hij de Leren van alle Kerken van eeuwen her weet, en tevens de uitspraken van alle Concilies; ja zelfs indien hij de waarheden weet en ze eveneens ziet en verstaat, zoals indien hij weet wat is Geloof, wat Naastenliefde, wat Vroomheid, wat Boetedoening en Vergeving der zonden, wat Wederverwekking, wat Doop en Gewijd Avonmaal [*Sacra Caena*], wat de Heer, en wat Verlossing en Zaliging; nochtans is deze niet wijs als hij niet de boze dingen als zonden schuwt; de erkentissen immers zijn zonder leven, omdat zij slechts van diens verstand en niet tevens van diens wil zijn; en de dingen die zodanig zijn, vergaan mettertijd, ter oorzaak van hetgeen boven in n. 15 is aangegeven; na den dood verwerpt de mens zelf die dingen ook, omdat zij met de liefde van zijn wil niet samenstemmen Maar nochtans zijn de erkentissen hoogst noodzakelijk, omdat zij leren hoe de mens heeft te handelen; en wanneer hij dezelve doet, dan leven zij bij hem; eerder niet.

28. Al deze dingen die tot dusver gezegd zijn, leert het Woord in vele plaatsen, waaruit slechts de volgende zullen worden aangevoerd. Het Woord leert dat niemand kan zijn in het goede en tevens in het boze, of wat hetzelfde is, dat niemand ten aanzien van de ziel in den Hemel kan zijn, en tevens in de Hel: dit leert het Woord in deze plaatsen: *“Niemand kan twee Heren dienen, want òf hij zal den een haat toedragen, en den ander liefhebben, òf hij zal den een aankleven, en den ander verachten: niet kunt gij God dienen en den mammon”*,

Matth. vi: 24. *“Hoe kunt gij goede dingen spreken, terwijl gij boos zijt; vanuit den overvloed des harten spreekt de mond; de goede mens brengt vanuit den goeden schat des harten goede dingen voort, en de boze mens brengt uit den bozen schat boze dingen voort”*, Matth. xii: 34, 35. *“Een goede boom maakt geen boze vrucht, noch maakt een boze boom goede vrucht: alle boom wordt vanuit zijn eigen vrucht gekend; niet verzamelt men vijgen van doornen, noch oogst men een druif van een braamstruik”*, Lukas vi: 40, 44.

29. Het Woord leert, dat niemand het goede kan doen uit zich, maar uit den Heer: *“Jezus zeide: Ik ben de Wijnstok, en Mijn Vader de Wijngaardenier: alle rank in Mij niet vrucht dragende, die neemt Hij weg: alle vrucht dragende echter zal Hij besnijden, opdat zij meer vrucht drage. Blijft in Mij, ook Ik in u: gelijkewijs de rank geen vrucht kan dragen, tenzij zij in den wijnstok zal gebleven zijn, alsoo ook gij niet, tenzij gij in Mij zult gebleven zijn. Ik ben de Wijnstok; gij de ranken; die blijft in Mij, en Ik in hem, deze draagt veel vrucht; omdat gij zonder Mij niet wat ook kunt doen. Zo iemand niet zal gebleven zijn in Mij, die is buiten uitgeworpen zoals de rank, en is verdord, en men verzamelt dezelve, en werpt ze in het vuur, en zij wordt verbrand”*, Joh. vx: 1 tot 6.

30. Het Woord leert, dat voor zoveel als de mens niet is gezuiverd van boze dingen, diens goede dingen niet goed zijn, noch diens vrome dingen vroom, en hij ook niet wijs is; en omgekeerd; als volgt: *“Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeërs, gij geveinsden, omdat gij u hebt gelijk gemaakt aan de gepleisterde graven, die van buiten wel schoon schijnen, van binnen echter zijn zij vol doodsbeenderen en alle onreinheid: zo ook schijnt gij van buiten wel gerecht, van binnen echter zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid. Wee u, omdat gij reinigt het uiterlijke van beker en schotel, de innerlijke dingen echter zijn vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeër, reinig eerst het innerlijke van beker en schotel, opdat ook het uiterlijke rein worde”*, Matth. xxiii: 25 tot 28. Voorts vanuit deze dingen bij Jesaja: *“Hoort het woord van Jehovah, gij oversten van Sodoma, hoort de wet onzes Gods, gij volk van Gomorra: wat voor Mij de veelheid uwer slachtoffers, brengt voortaan geen spijsoffers der ijdelheid; het reukwerk is Mij een gruwel, de nieuwe maan en de sabbath, Ik kan de ongerechtigheid niet verdragen: nieuwe manen en uw gezette hoogtijden haat Mijn ziel; deswege, wanneer gij uw handen uitbreidt, verberg Ik Mijn ogen voor u; ook als gij het gebed vermenigvuldigt, niet ben Ik horende; uw handen vol van bloeden zijn zij. Wast u, zuivert u, verwijder de boosheid uwer werken van voor Mijn ogen, houdt op het boze te doen: al waren uw zonden als scharlaken geweest, zoals sneeuw zullen zij wit worden; al waren zij rood geweest, zoals wol zullen zij worden”*, 1: 10 tot 18; deze dingen, kort samengevat, behelzen dat als

de mens de boze dingen niet schuwt, alle dingen van zijn erediens niet goed zijn, eender al zijn werken; want gezegd wordt: Ik kan de ongerechtigheid niet verdragen, zuivert u, verwijdert de boosheid uwer werken, houdt op het boze te doen. Bij Jeremia: *“Keert terug, een ieder, van zijn bozen weg, en maakt uw werken goed”*, xxxv: 15.

Dat dezulken ook niet wijs zijn bij Jesaja: *“Wee den wijzen in hun eigen ogen, en voor hun eigen aangezichten verstandig”*, v: 21. Bij denzelfde: *“Vergaan zal de wijsheid der wijzen, en het inzicht der inzichtsvollen: wee hun die diep van wijsheid zijn, en hun werken geschieden in de duisternis”*, xxix: 14, 15; en elders bij Denzelfde: *“Wee den afdalenden in Egypte om hulp, en die op paarden zullen steunen, en vertrouwen op den wagen dat hij veel is, en op ruiters dat zij stoer zijn, maar niet opzien tot den Heilige Israëls, en Jehovah niet zoeken. Maar oprijzen zal Hij tegen het huis der boosaardigen, en tegen de hulp dergenen werkende de ongerechtigheid: want Egypte niet God, en zijn Paarden niet geest”*, xxxi: 1, 2, 3; aldus wordt het eigen inzicht beschreven; Egypte is de wetenschap; het paard is het verstand daaruit; de wagen is de leer daaruit; de ruiter is het inzicht daaruit; daarover wordt gezegd: Wee hen die niet opzien tot den Heilige Israëls, en Jehovah niet zoeken; hun vernietiging door de boze dingen, wordt verstaan onder: Hij zal oprijzen tegenhet huis der boosaardigen, en tegen de hulp dergenen werkende de ongerechtigheid; dat die dingen zijn vanuit het eigene, en derhalve daarin niet het leven is, wordt daaronder verstaan dat Egypte mens en niet God is, en dat zijn paarden vlees en niet geest zijn; mens en vlees zijn het eigene des mensen, God en Geest zijn het leven uit den Heer; de paarden van Egypte zijn het eigen inzicht. Zodanig zijn meerdere dingen in het Woord aangaande het Inzicht uit zich, en aangaande het Inzicht uit den Heer, welke alleen door den geestelijken zin uitkomen.

Dat niemand wordt gezaligd door goede dingen uit zich, omdat zij niet goed zijn, blijkt hieruit: *“Niet een elk zeggende tot Mij: Heer, Heer, zal binnentreden in het Koninkrijk der hemelen, maar die doende den wil Mijns Vaders: velen zullen tot Mij zeggen in dien dag: Heer, Heer, hebben wij niet door Uw Naam geprofeteerd, en door Uw Naam demonische dingen [daemonia] uitgeworpen, en in Uw Naam vele krachten [virtutes] gedaan; maar dan zal Ik hun belijden: Ik ken u niet, wijkt van Mij, gij WERKENDE DE ONGERECHTIGHEID”*, Matth. vii: 21, 22, 23. En elders: *“Dan zult gij aanvangen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heer, doe ons open, en gij zult aanvangen te zeggen: wij hebben gegeten vóór U, en gedronken, en in onze straten hebt Gij geleerd: maar Hij zal zeggen: Ik zeg u, Ik ken u niet van waar gij zijt; wijkt van Mij, alle gij WERKERS DER ONGERECHTIGHEID”*, Lukas xiii: 25, 26, 27. Zij zijn immers

eender aan den Farizeër *die in den Tempel staande bad, zeggende dat hij niet was zoals de overige mensen, roofzuchtig, ongerecht, overspelig [moechus], dat hij vastte tweemaal in de week, en tienden gaf van alle dingen die hij bezat*”, XVIII: 11 tot 14; zijn het ook zij die genoemd worden onnuttige dienstknechten, Lukas XVII: 10.

31. De waarheid is, dat geen mens het goede kan doen uit zich dat goed is; maar om daarom te vernietigen al het goede dat de mens doet die de boze dingen als zonden schuwt, is meer dan erg [*enorme*], het druist immers lijnrecht in tegen het Woord, hetwelk beveelt dat de mens het doen zal; het is tegen de geboden der liefde tot God, en der liefde jegens den naaste, van welke bevelen de Wet en de Profeten afhangen; en het is het al van den godsdienst beschimpen en opzij schuiven; iedereen immers weet, dat godsdienst is het goede te doen, en dat ieder volgens zijn daden wordt geoordeeld. Elk mens is zodanig, dat hij de boze dingen kan schuwen zoals uit zichzelf vanuit de macht des Heren, indien hij haar aansmeekt, en wat hij daarna doet, is het goede uit den Heer.

Dat voor zoveel iemand de boze dingen als zonden schuwt, hij voor evenzoveel de ware dingen liefheeft

32. Er zijn twee Universele dingen die voortgaan uit den Heer: het Goddelijk Goede en het Goddelijk Ware; het Goddelijk Goede is van Zijn Goddelijke Liefde, en het Goddelijk Ware is van Zijn Goddelijke Wijsheid; die Twee in den Heer zijn één, en vandaar gaan zij als Eén voort uit Hem; maar niet als Eén worden zij opgenomen door de engelen in de Hemelen, en door de mensen in de landen; er zijn engelen en mensen die meer vanuit het Goddelijk Ware opnemen dan vanuit het Goddelijk Goede, en er zijn er die meer vanuit het Goddelijk Goede opnemen dan vanuit het Goddelijk Ware; vandaar is het, dat de Hemelen in twee Rijken worden onderscheiden, het ene wordt genoemd het Hemels Rijk, het andere het Geestelijk Rijk; de Hemelen die méér vanuit het Goddelijk Goede opnemen, maken het Hemels Rijk uit; zij echter die méér van het Goddelijk Ware opnemen, maken het Geestelijke Rijk uit; over deze beide Rijken waarin de Hemelen zijn onderscheiden zie men in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 20 tot 28. Maar nochtans zijn de Engelen van alle Hemelen voor zoveel in de wijsheid en het inzicht, als het goede bij hen één maakt met het ware; het goede dat niet één maakt met het ware, dit is voor hen niet het goede; omgekeerd ook het ware dat niet één maakt met het goede, dit is voor hen niet het ware: waaruit blijkt, dat het goede verbonden met het ware de liefde en de wijsheid maakt bij den engel en bij den mens; en omdat de engel een engel is krachtens de liefde en de wijsheid bij hem, evenzo de mens, is het duidelijk, dat het goede verbonden met het ware maakt dat de engel een engel des hemels is, en dat de mens een mens der Kerk is.

33. Aangezien het Goede en het Ware één zijn in den Heer, en als één voortgaan uit Hem, volgt dat het goede het ware liefheeft, en het ware het goede liefheeft, en dat zij willen één zijn. Eender hun tegenovergestelde, dat het boze het valse liefheeft, en het valse het boze, en dat zij willen één zijn. De verbinding van het goede en het ware zal in hetgeen volgt het hemelse Huwelijk worden genoemd, en de verbinding van het boze en het valse het helse Huwelijk.

34. Hieruit volgt, dat de mens voor zoveel als hij de boze dingen als zonden schuwt, voor evenzoveel de ware dingen liefheeft; voor evenzoveel immers

is hij in het goede, zoals in het vlak voorafgaande Artikel is getoond. Voorts omgekeerd, dat de mens voor zoveel als hij niet de boze dingen als zonden schuwt, voor evenzoveel niet de ware dingen liefheeft, omdat hij voor evenzoveel niet in het goede is.

35. Een mens die niet de boze dingen als zonden schuwt, kan weliswaar de ware dingen liefhebben, maar hij heeft ze niet lief omdat het ware dingen zijn, maar omdat zij den roem van dienst zijn, waarvandaan hem eer en gewin gewordt; en daarom, als zij hem niet van dienst zijn, heeft hij ze niet lief.

36. Het goede is des wils, het ware des verstands; uit de liefde van het goede in den wil gaat voort de liefde van het ware in het verstand, uit de liefde van het ware gaat voort de doorvatting van het ware, uit de doorvatting van het ware de denking van het ware; vanuit die alle is de erkenning van het ware, zijnde het Geloof in den echten zin; dat dit is de voortschrijding uit de liefde van het goede tot het geloof, zal worden aangetoond in de Verhandeling over DE GODDELIJKE LIEFDE EN DE GODDELIJKE WIJSHEID.

37. Aangezien het goede niet het goede is, tenzij het verbonden is met het ware, zoals gezegd is, bestaat derhalve het goede niet eerder, en toch wil het aanhoudend bestaan; en daarom, opdat het besta, verlangt en verwerft het zich de ware dingen; vanuit dezelve is haar voeding en haar formering; dit is de oorzaak, dat de mens voor zoveel als hij in het goede is, voor evenzoveel de ware dingen liefheeft, bijgevolg voor zoveel als hij de boze dingen schuwt als zonden, want voor evenzoveel is hij in het goede.

38. Voor zoveel als iemand in het goede is, en vanuit het goede de ware dingen liefheeft, voor evenzoveel heeft hij den Heer lief, aangezien de Heer het Goede Zelf en het Ware Zelf is; de Heer is dus bij den mens in het goede en in het ware; indien dit vanuit dat wordt geliefd, dan wordt de Heer geliefd, en niet anders. Dit leert de Heer bij Johannes: *“Die Mijn geboden heeft en dezelve doet, deze is het die Mij liefheeft; wie echter Mij niet liefheeft, die bewaart Mijn woorden niet”*, XIV: 21, 24; en elders: *“Indien gij Mijn bevelen zult bewaard hebben, zo zult gij in Mijn liefde blijven”*, Joh. xv: 10; de geboden, de woorden en de bevelen des Heren zijn de ware dingen.

39. Dat het goede het ware liefheeft, kan worden toegelicht door vergelijkingen met een Priester, een Krijgsman, een Handelsman en een Ambachtsman: met den PRIESTER: als deze in het goede van het Priesterschap is, zijnde het zorgdragen voor het heil der zielen, het leren van den weg tot den hemel, en het leiden van hen die hij leert, zo zal deze naarmate hij in dat goede is, aldus vanuit de liefde en haar verlangen zich de ware dingen verwerven die hij leert, en door welke hij leidt. Een Priester echter, die niet in het goede

van het Priesterschap is, maar in het verkwikkelijke van zijn ambt vanuit de liefde van zich en van de wereld, hetgeen alleen voor hem het goede is, die verwerft zich vanuit de liefde en het verlangen ervan die ware dingen in menigte volgens het inspirerende verkwikkelijke, hetwelk zijn goede is. Met een KRIJGSMAN: deze, indien hij in de liefde van den krijgdsdienst is, en in de bescherming of in den roem het goede voelt, verwerft zich vanuit dit goede of volgens hetzelfde de wetenschap ervan, en indien hij een aanvoerder is, het inzicht ervan: deze dingen zijn zoals ware dingen, vanuit dewelke het verkwikkelijke der liefde, hetwelk zijn goede is, wordt gevoed en geformeerd. Met den HANDELSMAN: als deze zich aan de handelszaken wijdt vanuit de liefde ervan, neemt hij met wellust alle dingen in zich op, die als middelen die liefde binnengaan en samenstellen: deze dingen eveneens zijn zoals ware dingen, omdat de handel voor hem het goede is. Met den AMBACHTSMAN: als deze zich met ijver op zijn werk toelegt, en dat liefheeft als het goede zijns levens, koopt hij de instrumenten, en middels zulke dingen welke van zijn wetenschap zijn, bekwaamt hij zich; door deze dingen doet hij zijn werk opdat het goed zij. Uit deze dingen blijkt, dat de ware dingen de middelen zijn waardoor het goede der liefde tot ontstaan komt, en iets wordt; bijgevolg, dat het goede de ware dingen liefheeft, opdat het moge bestaan. Vandaar wordt in het Woord onder de Waarheid doen, verstaan: maken dat het goede besta; dit wordt verstaan onder *de Waarheid doen*, Joh. III: 21; *De woorden des Heren doen*, Lukas VI: 47; *de Geboden doen*, Joh. XIV: 24; *Zijn woorden doen*, Matth. VII: 24; *het Woord Gods doen*, Lukas VIII: 21. En *de Inzettingen en de Gerichten doen*, Levit. XVIII: 5. Dit immers is *het goede doen en vrucht maken*, want het goede en de vrucht is dat wat ontstaat.

40. Dat het goede het ware liefheeft, en met hetzelfde wil verbonden worden, kan ook worden toegelicht door de vergelijking met Spijs en Water, of met Brood en Wijn; het een en het ander zal er zijn, spijs of brood alleen draagt niet iets bij in het lichaam tot de voeding, maar wel met water of wijn; en daarom heeft het een trek in en verlangen naar het ander. Onder Spijs en Brood wordt ook in het Woord in zijn geestelijken zin verstaan het Goede, en onder Water en Wijn wordt het Ware verstaan.

41. Uit hetgeen gezegd is, kan nu vaststaan, dat hij die de boze dingen als zonden schuwt, de ware dingen liefheeft en dezelve verlangt, en hoe meer hij gene schuwt, des te meer bemint en verlangt hij deze, omdat hij des te meer in het goede is. Vandaar komt hij in het hemels Huwelijk, zijnde het Huwelijk van het goede en het ware, waarin de Hemel is, en waarin de Kerk zal zijn.

Dat de mens voor zoveel als hij de boze dingen schuwt als zonden, voor evenzoveel geloof heeft, en geestelijk wordt

42. Geloof en Leven zijn onderling onderscheiden, zoals denken en doen; en omdat denken is des Verstands, en doen is des Wils, volgt dat Geloof en Leven onderling onderscheiden zijn, zoals Verstand en Wil; wie het verschil van deze weet, die weet ook het verschil van gene; en wie de verbinding van deze weet, die weet ook de verbinding van gene; en daarom moet iets over het Verstand en den Wil worden voorafgezonden.

43. De mens heeft twee Vermogens, waarvan het ene wordt genoemd DE WIL, en het andere HET VERSTAND; zij zijn onderling onderscheiden, maar zo geschapen, dat zij één mogen zijn; en wanneer zij één zijn, worden zij *het Gemoed* genoemd; en daarom zijn die beide het menselijk Gemoed, en al het leven des mensen daar. Zoals alle dingen in het heelal die volgens de Goddelijke orde zijn, betrekking hebben op het Goede en het Ware, aldus hebben alle dingen bij den mens betrekking op den Wil en het Verstand, want het Goede bij den mens is van zijn Wil, en het Ware bij hem is van zijn Verstand; deze beide Vermogens zijn immers de receptakels en de subjecten ervan; de Wil is het receptakel en het subject van alle dingen van het goede, en het Verstand is het receptakel en het subject van alle dingen van het ware; de goede en ware dingen bij den mens zijn niet ergens anders, aldus zijn de Liefde en het Geloof niet ergens anders, aangezien de liefde is van het goede, en het Goede is der liefde, en het Geloof is van het ware, en het Ware is des geloofs. Niets is van groter belang te weten, dan op welke wijze de Wil en het Verstand één Gemoed maken; zij maken één Gemoed, zoals het Goede en het Ware één maken; er is immers een eender huwelijk tussen den Wil en het Verstand, zodanig als er is tussen het goede en het ware: hoedanig dit huwelijk is, werd enigmate in het voorafgaande Artikel gezegd; waaraan dit moet worden toegevoegd, dat zoals het Goede is het ZIJN zelf van een zaak, en het Ware is het BESTAAN der zaak daaruit, aldus de Wil bij den mens is het ZIJN zelf van diens leven, en het Verstand het BESTAAN des levens daaruit; want het Goede, hetwelk des Wils is, formeert zich in het Verstand, en vertoont zich op ontwijfelbare wijze zichtbaar.

44. Dat de mens veel dingen kan weten, denken, en verstaan, en toch niet wijs zijn, is boven in n. 27, 28, getoond; en omdat het des geloofs is te weten

en te denken, en meer nog te verstaan dat het zo is, kan dus de mens geloven dat hij geloof heeft, en het toch niet hebben; de oorzaak dat hij het niet heeft, is omdat hij in het boze des levens is, en het boze des levens en het ware des geloofs kunnen nooit één handelen; het boze des levens verwoest het ware des geloofs, omdat het boze des levens is des wils, en het ware des geloofs is des verstands; en de wil leidt het verstand, en maakt dat het één met zich handelt; en daarom, als er iets in het verstand is, dat niet samenstemt met den wil, zulks het geval zijnde wanneer de mens aan zichzelf is overgelaten, en vanuit zijn boze en de liefde ervoor denkt, dan zal hij het ware, hetwelk in het verstand is, of verwerpen, of dwingen om één te zijn door vervalsing. Anders bij hen die in het goede des levens zijn; dezen denken, aan zichzelf overgelaten zijnde, vanuit het goede, en zij hebben het ware, hetwelk in het verstand is, lief, omdat het samenstemt: aldus geschiedt verbinding van het geloof en het leven, zoals er verbinding is van het ware en het goede, en deze en gene verbinding is zoals de verbinding van het verstand en den wil.

45. Uit deze dingen nu volgt, dat in zover de mens de boze dingen als zonde schuwt, hij in zover geloof heeft, omdat hij aldus in het goede is, zoals boven is getoond: dit wordt ook bevestigd vanuit zijn tegendeel, namelijk dat hij die niet de boze dingen als zonden schuwt, geen geloof heeft, omdat hij in het boze is, en het boze een ingekankerde haat [*intrinsicus odit*] tegen het ware heeft; aan den buitenkant kan hij weliswaar als zijn vriend optreden, en het dulden, ja zelfs graag hebben dat het in het verstand is; doch wanneer de buitenkant wordt afgelegd, hetgeen na den dood geschiedt, dan werpt hij het ware, zijn vriend in de vorige wereld, uit ten eerste; daarna ontkent hij dat het waar is, en ten slotte verafschuwt hij het.

46. Het geloof van den bozen mens is een verstandelijk geloof. dat niets van het goede vanuit den wil inheeft; aldus is het een dood geloof, zijnde zoals de ademhaling der long zonder de ziel ervan vanuit het hart; het verstand immers stemt overeen met de long, en de wil met het hart. Het is eveneens zoals een mooie loonhoer, ook getooid met purper en goud, die van binnen een en al kwaadaardig gezwel is; de loonhoer [*meretrix*] stemt ook overeen met de vervalsing van het ware, en betekent vandaar dezelve in het Woord. Ook is dat geloof zoals een boom weelderig van bladeren, en niet gevende vrucht, dien de tuinman omhakt; de boom betekent ook den mens, de bladeren en de bloemen ervan de ware dingen des geloofs, en de vrucht het goede der liefde. Anders daarentegen is het geloof in het verstand, dat het goede vanuit den wil inheeft; dit geloof is levend; en het is zoals de ademhaling der long, welker

ziel is vanuit het hart; en het is zoals een schone echtgenote liefelijk voor den man vanwege de kuisheid: en het is zoals een vruchtdragende boom.

47. Er zijn verscheidene dingen die schijnen alleen van het geloof te zijn, zoals dat God is, dat de Heer, Die God is, Verlosser en Heiland is, dat Hemel en Hel zijn, dat er het Leven na den dood is, en andere dingen meer, waarvan niet wordt gezegd dat zij gedaan moeten worden, maar dat zij geloofd moeten worden; deze dingen des geloofs zijn ook dood bij den mens die in het boze is, maar levend bij den mens die in het goede is. De oorzaak hiervan is deze, dat de mens die in het goede is, niet slechts goed doet vanuit den wil, maar ook goed denkt vanuit het verstand, niet alleen voor de wereld, maar ook voor zich wanneer hij alleen is; anders hij die in het boze is.

48. Gezegd werd, dat die dingen schijnen alleen van het geloof te zijn; maar de denking des verstands trekt haar bestaan vanuit de liefde des wils, welke is het ZIJN der denking in het verstand, zoals boven in n. 43 gezegd; hetgeen hij immers vanuit de liefde wil, dit wil hij doen, wil hij denken, wil hij verstaan, en wil hij spreken, of, wat hetzelfde is, dat wat iemand vanuit den wil liefheeft, dit heeft hij lief te doen, heeft hij lief te denken, heeft hij lief te verstaan, en heeft hij lief te spreken. Daarbij komt, wanneer de mens het boze schuwt als zonde, dan is hij in den Heer, zoals boven is getoond, en de Heer werkt alle dingen: en daarom zeide de Heer tot degenen die Hem vroegen *wat zij zouden hebben te doen om de werken Gods te werken: "Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem Dien Hij gezonden heeft"*, Joh. vi: 29; geloven in den Heer is niet slechts denken dat Hijzelf is, maar het is ook Zijn woorden doen, zoals Hij aldus leert.

49. Dat zij die in boze dingen zijn, geen geloof hebben, hoezeer zij ook urenen het te hebben, is getoond bij dezulken in de geestelijke Wereld: zij werden heengeleid tot een hemels Gezelschap, waarvandaan het Geestelijke des geloofs der Engelen binnentrad in de innerlijke dingen van het geloof dergenen die daarheen waren geleid, tengevolge waarvan door dezen werd doorvat, dat genen slechts het natuurlijke of het uitwendige des geloofs hadden, en niet het geestelijke of het inwendige ervan; en daarom bekenden genen zelf, dat zij volstrekt niets van geloof hadden, en dat zij zich hadden overreed in de wereld, dat denken dat het zo is, om allerlei redenen, was geloven of geloof hebben. Maar anders werd het geloof doorvat dergenen die niet in het boze waren geweest.

50. Hieruit kan men zien, wat het geestelijke geloof is, en wat het niet-geestelijk geloof; dat het geestelijk geloof is bij hen die geen zonden doen, want zij die de zonden schuwen, doen de goede dingen niet uit zich maar uit

den Heer; men zie boven n. 18 tot 31; en door het geloof worden zij geestelijk; het Geloof bij hen is de Waarheid. Dit leert de Heer aldus bij Johannes: *“Dit is het oordeel, dat het Licht gekomen is in de wereld, maar de mensen hebben de duisternis liever gehad dan het licht; hun werken waren immers boos; een elk die boze dingen doet, haat het licht, en komt niet tot het licht, opdat zijn werken niet worden bloot gelegd: wie echter de Waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken worden geopenbaard, aangezien zij in God gedaan zijn”*, III: 19, 20, 21.

51. Deze dingen, tot nu toe gezegd, worden bevestigd door het volgende in het Woord: *“De goede mens brengt vanuit den goeden schat zijns harten het goede voort; doch de boze mens brengt vanuit den boten schat zijns harten het boze voort; want vanuit den overvloed des harten spreekt de mond”*, Lukas VI: 45; Matth. XII: 35; onder het hart in het Woord wordt verstaan de wil des mens; en omdat de mens daaruit denkt en spreekt, wordt gezegd vanuit den overvloed des harten spreekt de mond. *“Niet wat den mond ingaat, verontreinigt den mens, maar wat uitgaat vanuit het hart, dit verontreinigt den mens”*, Matth. XV: 11; met het hart wordt ook hier de wil verstaan. *“Jezus zeide van de vrouw die met zalf Zijn voeten had gewassen: Haar zijn de zonden vergeven, omdat zij veel heeft liefgehad”*; en daarna zeide Hij: *“Uw geloof heeft u behouden”* [te salvam facit: letterlijk maakt u zalig], Lukas VII: 47 tot 50; waaruit blijkt, dat wanneer de zonden vergeven zijn, aldus wanneer zij er niet meer zijn, het geloof zaligt. Dat degenen zonen Gods en geboren uit God worden geheten, die niet in het eigene van hun wil zijn, en vandaar niet in het eigene van hun verstand, dat is, die niet in het boze zijn, en daaruit in het valse, en dat zij het zijn die geloven in den Heer, leert Hijzelf bij Johannes Hfdst. I vers 12, 13, welke plaats men boven in n. 17 aan het einde zie ontvouwd.

52. Uit deze dingen volgt als conclusie, dat er bij den mens niet een grein van het ware is méér dan er goede is, dus geen grein van geloof méér dan er leven is: er bestaat een denking dat het zo is, in het verstand, maar geen erkenning welke geloof is, tenzij er instemming is in den wil: aldus wandelen geloof en leven met gelijken schred. Hieruit blijkt nu, dat de mens, voor zoveel hij de boze dingen als zonden schuwt, voor evenzoveel geloof heeft, en geestelijk wordt.

Dat de Dekaloog leert, welke boze dingen zonden zijn

53. Welke natie in het algehele aardrijk is het niet bekend [*non novit*], dat het boos is om te stelen, te echtbreken, te doden en vals te getuigen; als zij deze dingen niet wisten [*scirent*], en door wetten daarvoor zorgden dat niet iemand zulke dingen deed, zo zou het met hen gedaan zijn, want het Gezelschap, de Republiek, en het Koninkrijk, zouden zonder die wetten vallen: wie kan menen, dat de Israliëtische Natie méér dan alle andere natiën zo stompzinnig zou zijn geweest dat het haar onbekend was, dat die dingen boos waren: deswege zou zich iemand daarover kunnen verwonderen, waarom die Wetten, universeel over het ganse aardrijk bekend, met zulk een groot Wonder vanaf den Berg Sinai door Jehovah Zelf waren verkondigd geweest. Maar hoor: zij zijn met zulk een Wonder verkondigd geweest, opdat zij zouden weten dat die Wetten niet slechts burgerlijke en zedelijke wetten waren, maar ook Geestelijke Wetten, en dat tegen die Wetten handelen, niet slechts was het boze te doen tegen den medeburger en tegen het gezelschap, maar dat het ook was zondigen tegen God; daarom werden die Wetten, door de verkondiging van den berg Sinai af door Jehovah, tot Wetten van den Godsdienst: het is immers duidelijk, dat al wat Jehovah God beveelt, bevolen is opdat het van den Godsdienst zij, en dat het moet worden gedaan terwille van Hem, en terwille van den mens voor diens zaliging.

54. Omdat die Wetten de Eerstelingen des Woords waren, en vandaar de Eerstelingen der door den Heer te instaureren Kerk bij de Israliëtische natie, en omdat die Wetten in korte samenvatting het complex waren van alle dingen van den Godsdienst, waardoor de verbinding is van den Heer met den mens, en van den mens met den Heer, deswege waren die Wetten dermate heilig, dat niets heiliger is.

55. Dat zij allerheiligst waren, kan hieruit vaststaan, dat Jehovah Zelf, dat is, de Heer, nederdaalde op den Berg Sinai in Vuur en met Engelen, en die Wetten met levende stem van daaruit heeft verkondigd, en dat het volk zich drie dagen lang moest voorbereiden om te zien en te horen: dat de Berg werd omheind, opdat niemand zou toetreden en sterven: dat ook niet de priester noch de ouderen zouden naderen, maar Mozes alleen: dat die Wetten ingegrift waren aan twee stenen Tafelen met den vinger Gods: dat Mozes, toen hij die Tafelen ten tweede male van den Berg afdroeg, van aangezicht straalde: dat ze daarna

werden nedergelegd in de Ark, en deze in het binnenste van den Tabernakel; en op denzelve een Verzoendeksel werd gegeven, en daarop gesteld Cherubim uit goud: dat dit geweest is het allerheiligste hunner Kerk, en genoemd werd het Heilige der heiligen: dat buiten den Voorhang, waarbinnen de Ark was, de dingen geplaatst waren, welke hebben uitgebeeld de Heilige dingen des Hemels en der Kerk, zijnde de Kandelaar met de zeven lampen uit goud, het Reukaltaar uit goud, en de Tafel met daarop de broden der aangezichten, overtrokken met goud, met de Gordijnen rond daaromheen, uit fijn lijnwaad, purper en scharlaken: de heiligheid van dezen gansen Tabernakel was nergens anders vandaan dan vanuit de Wet die in de Ark was. Vanwege de Heiligheid van den Tabernakel krachtens de Wet in de Ark, legerde zich het algehele Israëlitische Volk rondom denzelve in orde volgens de Stammen op bevel, en trok het in orde op achter denzelve, en dan was boven den Tabernakel een wolk overdag, en een vuur des nachts: vanwege de heiligheid dier Wet, en de aanwezigheid des Heren daarin, sprak de Heer boven het Verzoendeksel tussen de Cherubim met Mozes; en de Ark werd genoemd "Jehovah daar": voorts was het Aharon niet geoorloofd binnen den Voorhang in te treden tenzij met slachtoffers en reukwerk. Omdat die Wet de Heiligheid Zelf der Kerk was, werd derhalve de Ark binnengeleid in Zion door David: en daarna in het midden van den Jeruzalemsen Tempel nedergelegd, en maakte het ontoegankelijk allerheiligste [*adytum*] uit. Vanwege des Heren aanwezigheid in die Wet en rondom haar, geschiedden ook Wonderen door de Ark, waarin die Wet was, zoals dat de wateren der Jordaan gespleten werden, en dat zolang de Ark in het midden rustte, het volk droogvoets overging: dat door het ronddragen van de Ark de muren van Jericho omvielen: dat Dagon, de god der Filistijnen, vóór denzelve nederviel, en daarna op den drempel der kapel nederlag met afgescheurd hoofd: en dat vanwege de Ark de Bethschemieten bij vele duizenden werden geslagen; behalve nog andere dingen: dit alles vanwege de allene aanwezigheid des Heren in Zijn tien woorden, zijnde de Geboden van den Dekaloog.

56. Die Wet had ook zoveel Macht en zoveel Heiligheid in, omdat zij ook het complex van alle dingen van den Godsdienst was; zij bestond immers uit een tweetal Tafelen, waarvan de ene alle dingen bevatte die van de zijde Gods zijn, en de andere in samenvatting alle dingen, die van de zijde des menschen zijn: derhalve worden de Geboden van die Wet genoemd de tien Woorden; aldus worden zij genoemd, omdat Tien betekent alle dingen. Maar hoe die Wet het complex van alle dingen van den Godsdienst is, zal in het volgende Artikel worden gezien.

57. Aangezien er door die Wet verbinding is van den Heer met den mens, en van den mens met den Heer, wordt zij genoemd **VERBOND** en **GETUIGENIS**, Verbond omdat zij verbindt, en Getuigenis omdat zij getuigt, want het Verbond betekent de verbinding, en de Getuigenis de betuiging ervan. Deswege waren die Tafelen er twee, de ene voor den Heer, de andere voor den mens: de verbinding geschiedt door den Heer, maar alleen dan wanneer de mens de dingen doet die in zijn Tafel geschreven zijn: de Heer immers is aanhoudend aanwezig, en werkt, en wil binnenschrijden, maar de mens zal uit zijn vrije, hetwelk hij uit den Heer heeft, openen; want de Heer zegt: “*Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop: indien iemand Mijn stem zal gehoord hebben, en de deur zal geopend hebben, zo zal Ik binnenschrijden tot hem, en avondmalen met hem, en hij met Mij*”, Apoc. III: 20.

58. Op de andere Tafel, welke is voor den mens, wordt niet gezegd dat de mens dit en dat goede zal doen, maar gezegd wordt dat hij niet dit en dat boze zal doen, zoals gij zult niet doden, niet echtbreken, niet stelen, niet vals getuigen, niet begeren; de oorzaak is deze, dat de mens niet enig goede kan doen uit zich, maar wanneer hij de boze dingen niet doet, dan doet hij het goede niet uit zich, maar uit den Heer. Dat de mens de boze dingen kan schuwen zoals uit zich vanuit de macht des Heren, als hij die macht aansmeekt, zal in hetgeen volgt worden gezien.

59. De dingen die over de Verkondiging, de Heiligheid en de Macht van die Wet boven in n. 55 zijn gezegd, worden gevonden in deze plaatsen in het Woord:

Dat Jehovah nederdaalde op den Berg Sinai in Vuur, en dat toen de Berg rookte en beefde; en dat er waren donderslagen, bliksemflitsen, een zware wolk en de stem ener bazuin, Exod. XIX: 16, 18. Deut. IV: 11, Hfdst. V: 22 tot 26.

Dat het Volk vóór de nederdaling van Jehovah zich had voorbereid en geheiligd drie dagen lang. Exod. XIX: 10, 11, 15.

Dat de Berg rondom was afgezet, opdat niet wie ook tot den onderrand ervan [*ad ima ejus*] zou vaderen en toetreden, opdat hij niet stierve; en dat evenmin de Priesters zouden opklimmen, maar Mozes alleen, Exod. XIX: 12, 13, 20 tot 23; Hfdst. XXIV: 1, 2.

De Wet verkondigd vanuit den Berg Sinai, Exod. XX: 2 tot 17; Deut. V: 6 tot 21.

Dat die Wet was ingegrift aan twee stenen Tafelen met den vinger Gods, Exod. XXXI: 18; Hfdst. XXXII: 15, 16; Deut. IX: 10. Dat Mozes, toen hij die

Tafelen ten tweede male vanuit den Berg afbracht, van aangezicht straalde, Exod. xxxiv: 29 tot 35.

Dat de Tafelen werden nedergelegd in de Ark, Exod. xxv: 16; Hfdst. xl: 20; Deut. x: 5; 1 Kon. viii: 9.

Dat op de Ark was gegeven het Verzoendeksel, en daarboven gesteld waren de Cherubim uit goud. Exod. xxv: 17 tot 21.

Dat de Ark, met het Verzoendeksel en de Cherubim het binnenste van den Tabernakel uitmaakte; en dat de Kandelaar uit goud, het Reukaltaar uit goud, en de Tafel met daarop de broden der aangezichten, met goud overtrokken, het uiterlijke van den Tabernakel uitmaakte; en de tien Gordijnen uit fijn lijnwaad, purper, en scharlaken, het buitenste ervan, Exod. xxv: 1 tot einde; Hfdst. xxvi: 1 tot einde; Hfdst. xl: 17 tot 28.

Dat de plaats waar de Ark was, genoemd werd het Heilige der heiligen, Exod. xxvi: 33.

Dat het algehele Israëlietische volk rondom het Habitakel in de orde volgens de Stammen gelegerd was, en in orde achter hetzelfde optrok, Num. ii: 1 tot einde.

Dat dan over het Habitakel was een wolk overdag, en een vuur des nachts, Exod. xl: 38; Num. ix: 15, 16 tot einde; Hfdst. xiv: 14; Deut. i: 33.

Dat de Heer sprak met Mozes boven de Ark tussen de Cherubim, Exod. xxv: 22; Num. vii: 89.

Dat de Ark vanwege de Wet daarin geheten was “Jehovah daar”, Mozes immers zeide, wanneer de Ark vertrok “sta op, Jehovah”, en wanneer zij rustte “kom weder, Jehovah”, Num. x: 35, 36; en verder 11 Sam. vi: 2; Psalm cxxxii: 7, 8.

Dat het, vanwege de Heiligheid dier Wet, aan Aharon niet geoorloofd was binnen den voorhang in te gaan, tenzij met slachtoffers en met reukwerk. Levit. xvi: 2 tot 14, e.v.

Dat de Ark werd binnengeleid in Zion door David met slachtoffers en met gejuich, 11 Sam. vi: 1 tot 19. Dat toen Uza, omdat hij de Ark aanraakte, stierf, Vers 6, 7 aldaar.

Dat de Ark in het midden van den Jeruzalemsen Tempel werd gesteld, waar zij het ontoegankelijk heiligste uitmaakte, 1 Kon. vi: 19, e.v.; Hfdst. viii: 3 tot 9.

Dat vanwege de aanwezigheid en de macht des Heren in de Wet, welke in de Ark was, de wateren der Jordaan werden gespleten, en zolang zij in het midden rustte, ging het volk er droogvoets door, Jos. iii: 1 tot 17; Hfdst. iv: 5 tot 20.

Dat door het ronddragen van de Ark de muren van Jericho instortten, Jos. VI: 1 tot 20.

Dat Dagon, de god der Filistijnen, vóór de Ark ter aarde viel, en daarna op den drempel van de kapel neerlag met afgescheurd hoofd. 1 Sam. v: 1 tot 4.

Dat de Bethschemieten vanwege de Ark geslagen werden bij vele duizenden, 1 Sam. vi: 19.

60. Dat de stenen Tafelen waarop de Wet was gegrift, de Tafelen des Verbonds werden geheten, en de Ark deswege de Ark des Verbonds, en de Wet zelf het Verbond, Num. x: 33; Deut. iv: 13, 23; Hfdst. v: 2, 3; Hfdst. ix: 9; Jos. iii: 11; 1 Kon. viii: 19, 21; Apoc. xi: 19, en meermalen elders. Dat de Wet het Verbond werd geheten, is omdat het verbond de verbinding betekent: en daarom wordt van den Heer gezegd dat *Hij zal zijn tot een verbond met het volk*, Jes. xlii: 6; Hfdst. xlix: 8; en wordt genoemd *Engel des Verbonds*, Mal. iii: 1; en Zijn bloed *het Bloed des Verbonds*, Matth. xxvi: 28; Zach. ix: 11; Exod. xxiv: 4 tot 10; derhalve wordt het Woord geheten *het oude Verbond en het nieuwe Verbond*. Verbonden geschieden ook terwille van de liefde, de vriendschap, de vergezelschapping, aldus ter wille van de verbinding.

61. Dat de geboden der Wet werden geheten de Tien woorden, Exod. xxxiv: 28; Deut. iv: 13; Hfdst. x: 4; zij worden zo genoemd, omdat tien betekent alle dingen, en woorden ware dingen betekenen; het waren er immers meer dan tien. Omdat Tien betekent alle dingen, waren derhalve de gordijnen van den Tabernakel er tien, Exod. xxvi: 1; derhalve zeide de Heer dat de mens die een koninkrijk zou gaan aanvaarden, tien dienstknechten riep, en hun gaf tien mina's om daarmee te handelen, Lukas xix: 13; derhalve vergeleek de Heer het koninkrijk der hemelen met tien maagden, Matth. xxv: 1; derhalve wordt de draak beschreven als hebbende tien hoornen, en op de hoornen tien diademen, Apoc. xii: 3. Eender het beest vanuit de zee opklimmende, Apoc. xiii: 1; en eveneens een ander beest, Apoc. xvii: 3, 7; voorts ook het beest bij Daniël, Hfdst. vii: 7, 20, 24. Iets eenders wordt aangeduid met tien, Levit. xxvi: 26; Zach. viii: 23; en elders. Daarvandaan zijn de Tienden, waarmee wordt aangeduid iets vanuit alle dingen.

Dat moorden, echtbreuken, diefstallen, valse getuigenissen van elk geslacht, met de begerigheden daartoe, boze dingen zijn, die als zonden moeten worden geschuwd

62. Het is bekend, dat de Wet van Sinai aan twee Tafelen was ingegrift, en dat de Eerste Tafel bevat de dingen die Gods zijn, en de Andere de dingen die des mensen zijn. Dat de Eerste Tafel alle dingen bevat die Gods zijn, en de Andere alle dingen die des mensen zijn, verschijnt niet in de letter; maar alle dingen zijn in dezelve; daarom ook worden zij de Tien Woorden genoemd, waarmede alle Ware dingen in samenvatting worden aangeduid; men zie vlak boven n. 61: maar op welke wijze alle dingen daarin zijn, kan niet in het kort worden uiteengezet; doch het kan worden begrepen vanuit de dingen die in DE LEER OVER DE GEWIJDE SCHRIFT in n. 67 werden aangehaald, welke men zie. Vandaar is het, dat gezegd wordt moorden, echtbreuken, diefstallen, en valse getuigenissen van elk geslacht.

63. In den Godsdienst heeft het de overhand gekregen [*invaluit*], dat niemand de Wet kan vervullen, en de Wet is niet doden, niet echtbreken, niet stelen, en niet vals getuigen: deze dingen der Wet kan ieder burgerlijk en zedelijk mens vanuit een burgerlijk en zedelijk leven vervullen, maar dat men het kan vanuit een geestelijk leven, ontkent die godsdienst; waaruit volgt, dat die dingen niet doen, is slechts om straffen en inboetingen in de wereld te vermijden, en niet ter vermijding van de straffen en de inboetingen nadat men de wereld heeft verlaten; vandaar is het, dat de mens bij wien de bovengezegde godsdienst de overhand heeft, denkt dat die dingen geoorloofd zijn voor God, maar ongeoorloofd voor de wereld. Vanwege die denking vanuit dezen zijn godsdienst is de mens in de begerigheid tot al die boze dingen, en laat hij het alleen na ze te doen terwille van de wereld; weshalve zulk een mens, hoewel hij geen moorden, echtbreuken, diefstallen en valse getuigenissen had begaan, nochtans begeert ze te doen, en ze ook doet, wanneer het uitwendige hetwelk hij in de wereld had, hem wordt afgenomen; alle begerigheid blijft den mens bij na den dood; daarvandaan is het, dat dezulken met de Hel één handelen, en wel niet anders kunnen dan hun lot delen met hen die in de Hel zijn. Maar een ander lot gewordt hun die niet willen doden, echtbreken, stelen, en vals getuigen, omdat die dingen doen is tegen God; dezen na enigen strijd daartegen, willen ze niet, dus begeren niet ze te doen; zij zeggen in hun hart,

dat het zonden zijn, in zich hels en duivels: dezen na den dood, wanneer het uitwendige dat zij ten behoeve van de wereld hadden, hun wordt afgenomen, handelen één met den Hemel, en omdat zij in den Heer zijn, komen zij ook in den hemel.

64. Het gemene in elken Godsdienst is, dat de mens zich moet onderzoeken, boete doen, en aflaten van de zonden, en dat hij, als hij dit niet doet, in de verdoemenis is: dat dit is het gemene in elken Godsdienst, zie men boven in n. 4, 5, 6, 7, 8. Het gemene is ook in de ganse Christelijke Wereld, dat de Dekaloog wordt geleerd, en dat de Kindertjes in den Christelijken Godsdienst door den Dekaloog worden ingewijd; deze is in de hand van alle kleine knapen; de ouders en de leermeesters zelf zeggen hun, dat die dingen doen is zondigen tegen God; ja zelfs weten zij ook niet anders wanneer zij met de kindertjes spreken: wie kan zich dan zelf niet daarover verwonderen, dat die zelfen, en ook de kleine kinderen wanneer zij volwassen zijn, denken dat zij niet onder die Wet zijn, en dat zij de dingen die van deze Wet zijn, niet bij machte zijn te doen; dat zij het leren zo te denken, kan daarvoor wel een andere oorzaak zijn dan deze, dat zij de boze dingen liefhebben, en vandaar de valse dingen die zij begunstigen: dezen dus zijn het, die de geboden van den Dekaloog niet van den Godsdienst maken: dat dezelfden leven zonder Godsdienst, zal worden gezien in DE LEER OVER HET GELOOF.

65. Bij alle Natiën in het algehele Aardrijk, bij wie Godsdienst is, zijn eendere geboden als in den Dekaloog, en al degenen die daarnaar leven vanuit godsdienst, worden gezaligd; doch allen die niet daarnaar leven vanuit godsdienst, worden verdoemd: zij die daarnaar leven vanuit godsdienst, nemen na den dood, onderricht zijnde door de Engelen, de ware dingen op, en erkennen den Heer; de oorzaak hiervan is deze, dat zij de boze dingen als zonden schuwen, en vandaar in het goede zijn, en het goede heeft het ware lief, en vanuit het verlangen der liefde neemt het dat op, zoals boven in n. 32 tot 41 is getoond. Dit wordt verstaan onder des Heren woorden tot de Joden: *“Afgenomen worden van u zal het Koninkrijk Gods, en gegeven worden aan een Natie makende vrucht”*, Matth. XXI: 43; voorts onder deze woorden: *“Wanner gekomen zal zijn de Heer des wijngaards, zo zal Hij de bozen verdoen, en Zijn wijngaard verhuren aan andere landbouwers, die Hem de vruchten op haar tijd zullen geven”*, Matth. XXI: 40, 41: en onder deze woorden: *“Ik zeg u, dat velen van oosten en westen zullen komen, en van noorden en zuiden, en zullen aanzitten in het Koninkrijk Gods; de zonen echter des Koninkrijks zullen uitgeworpen worden in de uiterlijke duisternis”*, Matth. VIII: 11, 12; Lukas XIII: 29.

66. Men leest bij Markus “Dat een zekere rijke kwam tot Jezus, en Hem vroeg wat hij moest doen om het eeuwige leven te beërven: tot hem zeide Jezus: De geboden kent gij: niet zult gij boeleren [*maechaberis*], niet doden, niet stelen, geen valse getuige zijn, niemand bedriegen, uw vader en moeder eren: hij antwoordende zeide: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijn jeugd aan: Jezus zag hem aan, en Hij had hem lief: Hij zeide evenwel: Eén ding ontbreekt u; ga heen, verkoop al wat gij hebt, en geef het den armen; aldus zult gij een schat hebben in de Hemelen; kom evenwel, volg Mij, dragende het kruis”, x: 17 tot 22. Gezegd wordt, dat Jezus hem liefhad, zulks omdat hij gezegd had dat hij de geboden had onderhouden van zijn jeugd aan; maar omdat drie dingen ontbraken, zijnde deze, dat hij zijn hart niet had verwijderd van de rijkdommen, dat hij niet had gestreden tegen de begerigheden, en dat hij nog niet den Heer als God had erkend; deswege zeide de Heer, dat hij zou verkopen alle dingen die hij had, waaronder wordt verstaan dat hij het hart zou verwijderen van de rijkdommen, dat hij het kruis zou dragen, waaronder wordt verstaan, dat hij zou strijden tegen de begerigheden; en dat hij Hem zou volgen, waaronder wordt verstaan dat hij den Heer als God zou erkennen: de Heer sprak deze dingen als alle andere dingen, door overeenstemmingen; men zie DE LEER OVER DE GEWIJDE SCHRIFT, n. 17: boze dingen schuwen als zonden immers, kan niemand tenzij hij den Heer erkent, en Hem toegaat [*adeat**], en tenzij hij strijdt tegen de boze dingen, en zo de begerigheden verwijderd. Maar over deze dingen meer, in het Artikel over de gevechten tegen de boze dingen.

Dat voor zoveel iemand Moorden van elk geslacht als zonden schuwt, hij voor evenzoveel liefde jegens den naaste heeft

67. Onder moorden van elk geslacht, worden ook verstaan onvriendschappen ¹⁾, haten en wraken van elk geslacht, die naar doodslag hijgen; in dezelve immers schuilt moord, zoals vuur in hout onder as; het helse vuur is ook niet iets anders; daarvandaan is het, dat gezegd wordt gloeien van haat, en blaken van wraak; dit zijn moorden in den natuurlijken zin: onder moorden echter in den Geestelijken zin, worden verstaan alle wijzen van de zielen der mensen doden en verderven, welke verschillend en menigvuldig zijn: onder moord echter in den hoogsten zin wordt verstaan den Heer haat toedragen. Deze drie geslachten van moorden maken één en hangen samen, want wie den dood van het lichaam eens mensen wil in de wereld, die wil den dood van diens ziel na den dood; en hij wil den dood des Heren; hij blaakt immers van haat tegen Hem en wil Zijn naam uitblussen.

68. Deze geslachten van moorden schuilen van binnen bij den mens vanuit geboorte, maar hij leert van kindsbeen af dit te oversluieren met burgerlijke beleefdheid en zedelijkheid, waarin hij moet zijn met de mensen in de wereld, en voor zoveel als hij eer of gewin liefheeft, zorgt hij ervoor dat zij niet tevoorschijn komen; dit wordt des mensen uitwendige, terwijl gene dingen het inwendige van hem zijn: zodanig is de mens in zich: omdat nu hij het uitwendige aflegt met het lichaam wanneer hij sterft, en het inwendige behoudt, is het duidelijk, hoedanige duivel hij zou zijn als hij niet werd hervormd.

69. Aangezien de bovengenoemde geslachten van moorden van binnen bij den mens schuilen vanuit geboorte, zoals gezegd is, en tevens diefstallen van elk geslacht, en valse getuigenissen van elk geslacht met de begeerten daartoe,

¹ Zoals het Latijnse Woord onderscheid maakt tussen *nosse* (kennen) en *scire* (weten), maakt het ook onderscheid tussen *ire ad* (gaan tot) en *adire* (toegaan), *appropinquare* (naderen), *approximare* (dicht nabij komen) en *accedere* (toetreden op); alsmede tussen *inimicus*, *inimicitia* (onvriend, onvriendschap, of onmin), en *kostis*, *hostilitas* (vijand, vijandschap); welke verschillen geenszins verwaarloosd mogen worden, omdat synoniemen in het Woord niet bestaan. Ook zal men hebben te wennen aan het verschil tussen het *algemene* en het *gemene*.

waarover beneden gesproken moet worden, is het duidelijk dat als de Heer niet had voorzien in de middelen der hervorming, de mens niet anders zou kunnen dan voor eeuwig vergaan. De middelen der hervorming, waarin de Heer heeft voorzien zijn deze: dat de mens wordt geboren in louter onwetendheid; dat de pas geborene wordt gehouden in den staat van uitwendige onschuld, een weinig daarna in den staat der uitwendige naastenliefde, en daarna in den staat van uitwendige vriendschap; maar naarmate hij in de denking vanuit zijn verstand komt, wordt hij gehouden in een zeker vrije van te handelen volgens de rede; deze staat is het, die boven in n. 19, is beschreven, en hier wederom moet worden opgevat terwille van de volgende dingen, te weten:

“De mens is, zolang hij in de wereld is, in het midden tussen den Hemel en de Hel, beneden is de Hel, en boven is de Hemel; en dan wordt hij gehouden in het vrije van zich toe te keren òf tot de Hel òf tot den Hemel; als hij zich toekeert tot de Hel, keert hij zich af van den Hemel; indien hij zich echter toekeert tot den Hemel, keert hij zich af van de Hel. Of wat hetzelfde is, de mens staat, zolang hij in de wereld is, in het midden tussen den Heer en den duivel, en hij wordt in het vrije gehouden van zich toe te keren tot den Een of den ander; als hij zich toekeert tot den duivel, zo keert hij zich af van den Heer; als hij zich echter toekeert tot den Heer, zo keert hij zich af van den duivel. Of wat hetzelfde is: zolang de mens in de wereld is, is hij in het midden tussen het boze en het goede, en wordt hij in het vrije gehouden van zich toe te keren òf tot het een òf tot het ander; als hij zich toekeert tot de boze, keert hij zich af van het goede; als hij zich echter toekeert tot het goede, keert hij zich af van het boze”;

deze dingen boven in n. 19; men zie ook n. 20, 21, 22, welke daar volgen.

70. Omdat nu het boze en het goede twee tegengestelden zijn, geheel en al zoals hel en hemel, of zoals de duivel en de Heer, zo volgt dat de mens als hij het boze als zonde schuwt, komt in een aan het boze tegenovergesteld goede; het goede tegenovergesteld aan het boze dat wordt verstaan onder moord, is het goede der liefde jegens den naaste.

71. Aangezien dit goede en dat boze tegengestelden zijn, zo volgt dat dit wordt verwijderd door dat; twee tegengestelden kunnen niet samen zijn, zomin als Hemel en Hel tezamen: als zij tezamen waren, zou het lauw zijn, waarover aldus in de Apocalyps: *“Ik weet dat gij noch koud zijt, noch heet; och, of gij koud waart of heet; maar omdat gij lauw zijt, noch koud, noch heet, zal Ik u uit mijn mond spuwen”*, Apoc. III: 15, 16.

72. Wanneer de mens niet langer in het boze van moord is, maar in het goede der liefde jegens den naaste, dan is al wat hij doet, het goede dier liefde, bijgevolg is het een goed werk: de mens Priester ²⁾, die in dat goede is, doet zo vaak als hij leert en leidt, een goed werk, omdat het is vanuit de liefde van de zielen te zaligen: een Overheidspersoon², die in dat goede is, doet zo vaak hij beschikt en oordeelt, een goed werk, omdat het is vanuit de liefde van zorg te dragen voor het vaderland, de maatschappij en den medeburger: de Zakenman eender, als hij in dat goede is, is het al van zijn zakendoen een goed werk; daarin is de liefde van den naaste, en de naasten zijn het vaderland, de maatschappij, de medeburger, en eveneens de ondergeschikten, voor wie hij tegelijk zorg draagt; de Werkman ook, die in dat goede is, arbeidt daarvanuit getrouw, voor anderen als voor zichzelf, evenzeer vrezende den naaste te schaden als zichzelf. Dat hun daden goede werken zijn, is omdat men voor zoveel als men het boze schuwt, voor evenzoveel het goede doet, volgens de gemene wet, waarover boven n. 21; en wie het boze schuwt als zonde, die doet het goede niet uit zich, maar uit den Heer, nl. 18 tot 31. Het tegendeel geschiedt bij hem die moorden van elk geslacht, zoals onvrienschappen, haten, wraken, en meer dingen, niet beschouwt als zonden, hetzij hij is priester, hetzij overheidspersoon, hetzij zakenman, hetzij werkman; al wat hij doet, is niet een goed werk, omdat al zijn werk deel heeft aan het boze dat van binnen in hem is; zijn inwendige immers is het wat voortbrengt; het uitwendige kan goed zijn, maar voor anderen, niet voor hemzelf.

73. De Heer leert het goede der liefde in het Woord in vele plaatsen, en Hij leert dat door de verzoening met den naaste bij Mattheus: *“Indien gij uw gaven zult offeren op het altaar, en daarbij indachtig zult zijn geworden, dat uw broeder iets tegen u heeft, verlaat daar de gave voor het altaar, en gaat heen, verzoent u eerst met uw broeder, en dan kornende offert uw gave; weest haastelijk welgezind met uw tegenstander, terwijl gij nog op den weg zijt met hem; opdat niet de tegenstander u den rechter overlevere, en de rechter u den dienaar overlevere, en gij in de gevangenis geworpen wordt: voorwaar Ik zeg u, gij zult daar niet uitgaan, totdat gij de laatste penning zult betaald hebben”*, v: 23 tot 26; met uw broeder verzoenen is het ontvlieden van onvrienschap, haat en wraak; dat het is dit schuwen als zonde, is duidelijk. De Heer leert ook bij Mattheus: *“Alle dingen die gij gewild zult hebben dat u de mensen doen, doet gij*

2 *homo Sacerdos*, een verlatijnt Zweeds voor *prästman* ook *persona Magistratus* voor *magistratsperson*; evenals *clenodium* uit het Zweeds *klenod*; en *vitium adustum* voor *bränvin*.

hun ook alzo: dit is de Wet en de Profeten”, VII: 12; aldus niet het boze doen; en meermalen elders. De Heer leert eveneens, dat doden ook is ten onrechte op den broeder of den naaste toornen, en hem als onvriend bejegenen, Matth. Hfdst. v: Vers 21, 22.

Dat voor zoveel iemand Echtbreuken van elk geslacht als zonden schuwt, hij voor evenzoveel de Kuisheid liefheeft

74. Onder echtbreken wordt in het zesde Gebod van den Dekaloog in den natuurlijke zin niet slechts verstaan hoereren, maar ook ontucht bedrijven, wulpsen dingen spreken, en vuile dingen denken; onder echtbreken echter wordt in den geestelijken zin verstaan de goede dingen des Woords echtbreken en de ware dingen ervan vervalsen: in den hoogsten zin echter wordt onder echtbreken verstaan het Goddelijke des Heren ontkennen en het Woord ontwijden: dit zijn de Echtbreuken van elk geslacht. De natuurlijke mens kan vanuit het redelijk schijnsel weten, dat onder echtbreken ook wordt verstaan ontucht bedrijven, wulpsen dingen spreken, en vuile dingen denken; maar hij weet niet, dat onder echtbreken ook wordt verstaan de goede dingen des Woords echtbreken en de ware dingen ervan vervalsen en nog minder dat verstaan wordt het Goddelijke des Heren ontkennen, en het Woord ontwijden; vandaar weet hij ook niet, dat Echtbreuk zulk een erg boze is, dat het genoemd kan worden het duivelse zelf, want hij die in natuurlijke Echtbreuk is, die is ook in geestelijke Echtbreuk, en omgekeerd: dat het zo is, zal in een afzonderlijk Werkje OVER HET HUWELIJK worden aangetoond. Maar diegenen zijn in echtbreuken van elk geslacht tegelijk, die echtbreuken vanuit geloof en leven niet voor zonden houden.

75. Dat iemand voor zoveel hij echtbreuk schuwt, voor evenzoveel het huwelijk liefheeft, of, wat hetzelfde is, voor zoveel iemand de wulpsheid van echtbreuk schuwt, hij de kuisheid van het huwelijk liefheeft, is omdat de wulpsheid van echtbreuk en de kuisheid van het huwelijk twee tegengestelden zijn; en daarom, voor zoveel iemand niet in het ene is, voor evenzoveel is hij in het andere: het is hiermede geheel en al zo gesteld als met hetgeen gezegd is boven in n. 70.

76. Niet wie ook kan weten, hoedanig de kuisheid van het huwelijk is, dan alleen hij die de wulpsheid van echtbreuk als zonde schuwt; de mens kan datgene weten waarin hij is, maar niet kan hij weten dat waarin hij niet is; indien hij al iets kan weten van hetgeen waarin hij niet is, vanuit beschrijving of vanuit overdenking, zo weet hij dit nochtans niet anders dan in schaduw, en kleeft twijfel aan; en daarom ziet hij dat niet in het licht en zonder twijfel, dan alleen wanneer hij daarin is; dit dus is weten, dat echter is weten en niet

weten. De waarheid is, dat de wulpsheid van echtbreuk en de kuisheid des huwelijks onderling geheel en al zo zijn als hel en hemel onderling; en dat de wulpsheid van echtbreuk de hel bij den mens maakt, en de kuisheid des huwelijks den hemel bij hem. Maar de kuisheid des huwelijks bestaat bij geen ander dan bij hem die wulpsheid van echtbreuk als zonde schuwt; men zie beneden n. III.

77. Hieruit kan nu ondubbelzinnig worden besloten en gezien, of een mens al dan niet een Christen is; ja zelfs, of een mens al dan niet enigen Godsdienst heeft: wie echtbreuken vanuit geloof en leven niet voor zonden houdt, is geen Christen, ook heeft hij geen godsdienst: omgekeerd echter, wie echtbreuken als zonden schuwt, en meer nog wie ze deswege verafschuwt, die heeft godsdienst, en indien hij in de Christelijke Kerk is, zo is hij een Christen. Maar meer over deze dingen in het Werkje OVER HET HUWELIJK: ondertussen ³⁾ zie men de dingen die daarover gezegd zijn in het Werk OVER DEN HEMEL EN DE HEL, n. 366 tot 386.

78. Dat onder echtbreken ook wordt verstaan ontuchtige dingen doen, wulpsen dingen spreken, en vuile dingen denken, staat vast uit des Heren woorden bij Mattheus: *“Gij hebt gehoord dat door de ouden is gezegd: Gij zult niet echtbreken: Ik echter zeg u, dat zo wie een vreemde vrouw zal hebben aangezien om haar te begeren, die heeft alreeds overspel met haar gepleegd in zijn hart”*, v: 27, 28.

79. Dat onder echtbreken in den geestelijken zin wordt verstaan het goede des Woords echtbreken en het ware ervan vervalsen, staat vast uit deze dingen: *“Babylon heeft van den wijn harer hoerij alle natiën doen drinken”*, Apoc. XIV: 8. *“De engel zeide: Ik zal u tonen het gericht der grote Loonhoer, zittende op vele wateren, met wie hebben gehoereerd de koningen der aarde”*, Apoc. XVII: 1, 2. *“Babylon heeft vanuit den wijn der woede [furor, elders ira, toorn] harer hoerij alle natiën gedrenkt, en de koningen der aarde hebben met haar gehoerereerd”*, Apoc. XVIII: 3. *“God heeft gericht de grote Loonhoer, die de aarde heeft verdorven met haar hoerij”*, Apoc. XIX: 2: hoerij wordt gezegd van Babylon, omdat onder Babylon degenen worden verstaan, die des Heren

³ Het woordje “ondertussen” betreft in den natuurlijken zin de tijdsruimte tussen de uitgave van *De Leer des Levens*, in Amsterdam anno 1763, en de uitgave van *De Verrukkingen der Wijsheid aangaande de Echtelijke Liefde*, in Amsterdam anno 1768; aldus 5 jaar later. Het Werkje *De Conjugio* [1767] is in handschrift gebleven, en als zodanig nog genoteerd in 1910 door Alfr. H. Stroh, Loen hil de Chronologische Liist van Swedenborg's Werken uitgaf.

Goddelijke mogendheid voor zich opeisen, en het Woord ontwijden door het te verechbreken en te vervalsen; daarom ook wordt Babylon genoemd “*de moeder der hoererijen en der gruwelen der aarde*”, Apoc. xvii: 5. Iets eenders wordt met hoererij aangeduid bij de Profeten, zoals bij Jeremia: “*In de profeten van Jeruzalem heb Ik een huiveringwekkende verstokking gezien, door te hoereren en te gaan in leugen*”, xxiii: 14. Bij Ezechiël: “*Twee vrouwen, dochters van één moeder, hoereerden in Egypte; in haar jeugd hoereerden zij: gehoereerd heeft de ene onder Mij; en zij beminde haar liefhebbers, de nabije Assyriërs; zij gaf haar hoererijen over hen; evenwel verliet zij niet haar hoererijen in Egypte. De andere verdierf haar liefde meer dan zij, en haar hoererijen boven de hoererijen der zuster; zij voegde toe aan haar hoererijen; zij had de Chaldeërs lief; gekomen zijn tot haar de zonen van Babel, ter bijligging der liefden, en zij bezoedelden haar met hun hoererij*”, xxiii: 2 tot 17; deze dingen aangaande de Israëlitische en Joodse Kerk, die daar zijn de dochters van één moeder; onder haar hoererijen worden verstaan de echtbrekingen en de vervalsingen van het Woord; en omdat in het Woord met Egypte de wetenschap wordt aangeduid, met Assyrië de redenering, met Chaldea de ontwijding van het ware, en met Babel de ontwijding van het goede, wordt derhalve gezegd dat zij daarmede hebben gehoereerd. Iets eenders wordt gezegd van Jeruzalem, waarmede wordt aangeduid de Kerk ten aanzien van de leer, bij Ezechiël: “*Jeruzalem, gij hebt vertrouwd op uw schoonheid, en hebt gehoereerd vanwege uw faam, dermate dat gij uw hoererijen hebt uitgestort over allen voorbijgaande: gehoereerd hebt gij met de zonen van Egypte, uw naburen, groot van vlees, en gij hebt uw hoererij vermenigvuldigd; gehoereerd hebt gij met de zonen van Aschur; daar gij geen verzadiging had, met wie gij hebt gehoereerd, hebt gij uw hoererij vermenigvuldigd tot aan het land van koophandel Chaldea toe: overspelige vrouw, onder haar man heeft zij de vreemden aangenomen: allen geven aan hun loonhoeren loon, gij echter hebt loon gegeven aan alle boelen, opdat zij zouden komen tot u in uw omtrek tot uw hoererijen: en daarom, o Loonhoer, hoort het woord van Jehovah*”, xvi: 15, 26, 28, 29, 32, 33, 35 e.v.; dat onder Jeruzalem de Kerk wordt verstaan, zie men in DE LEER OVER DEN HEER, n. 62, 63; iets eenders wordt met de hoererijen aangeduid bij Jesaja Hfdst. xxiii: 17, 18; Hfdst. lvii: 3; bij Jeremia: Hfdst. iii: 2, 6, 8, 9; Hfdst. v: 7; Hfdst. xiii: 27; Hfdst. xxix: 23; bij Micha Hfdst. i: 7; bij Nahum, Hfdst. iii: 3, 4; bij Hosea Hfdst. iv: 10, 11; voorts in Leviticus xx: 5; Num. xiv: 33; Hfdst. xv: 39; en elders. Daarom ook wordt de Joodse Natie door den Heer genoemd een *overspelige Geslacht*, Matth. xii: 39; Hfdst. xvi: 4; Markus viii: 38.

Dat iemand voor zoveel hij Diefstallen van elk geslacht als zonden schuwt, voor evenzoveel de Oprechtheid liefheeft

80. Onder stelen in den natuurlijken zin wordt niet slechts stelen en beroven verstaan, maar ook bedriegen, en onder een of andere gedaante den andern diens goederen ontfutselen: onder stelen echter in den geestelijken zin wordt verstaan een ander van de ware dingen van diens geloof en van de goede dingen van diens naastenliefde beroven: in den hoogsten zin echter wordt onder stelen verstaan den Heer de dingen afnemen die van Hemzelf zijn, en die aan zichzelf toeschrijven, dus voor zich de gerechtigheid en verdienste opeisen: dit zijn de Diefstallen van elk geslacht; en eveneens maken zij één, zoals de echtbreuken van elk geslacht, en de moorden van elk geslacht, waarover eerder: dat zij een maken, is omdat het ene in het andere is.

81. Het boze van den diefstal treedt dieper bij den mens binnen dan enig ander boze, omdat het verbonden is met geslepenheid en arglist, en geslepenheid en arglist boezemen zich in tot in des menschen geestelijk gemoed toe, waarin diens denking met het verstand is. Dat de mens een geestelijk Gemoed en een natuurlijk Gemoed heeft, zal men beneden zien.

82. Dat iemand voor zoveel als hij diefstal als zonde schuwt, voor evenzoveel de oprechtheid liefheeft, is omdat diefstal ook bedrog is, en bedrog en oprechtheid zijn twee tegengestelden; en daarom, voor zoveel iemand niet in bedrog is, voor evenzoveel is hij in de oprechtheid.

83. Onder de oprechtheid wordt ook verstaan de Ongereptheid, de Gerechtigheid, de Getrouwheid en de Rechtheid: in deze [deugden] kan de mens niet zijn uit zich, aldus dat hij ze liefheeft vanuit dezelve en vanwege dezelve: maar wie schuwt bedriegerijen, geslepenheden en arglisten, die is in gene [deugden] aldus niet uit zich maar uit den Heer, zoals boven in n. 18 tot 31 is getoond: aldus de Priester, aldus de 'Overheidspersoon, aldus de Rechter, aldus de Zakenman, aldus de Werkman, aldus een elk in zijn functie en in zijn werk.

84. Deze dingen leert het Woord in vele plaatsen, waaruit deze volgen: "*Wie wandelt in gerechtigheden, en rechtheden spreekt, die walgt van het gewin der onderdrukkingen, die zijn handen uitschudt dat zij geen geschenken behouden; zijn oren stopt om geen bloeden te horen, en zijn ogen sluit om het boze niet te zien; deze zal in de hoogten wonen*", Jes. xxxiii: 15, 16. "*Jehovah, wie zal*

verkeren in Uw tent, wie zal wonen in den berg Uwer heiligheid; die wandelt ongerept, en doet gerechtigheid, die niet achterklapt met zijn tong, niet zijn metgezel het boze doet”, Psalm xv: 1, 2, 3 e.v. “Mijn ogen jegens de getrouwen des lands, opdat zij zitten met Mij, wandelende in den ongerepten weg, deze zal Mij bedienen: niet zal zitten in het midden Mijns huizes de arglist doende: de leugens sprekende zal niet bestaan voor Mijn ogen: onder het morgenrood zal Ik uitroeien alle goddelozen des lands, ter uitroeiing vanuit de stad alle werkenden de ongerechtigheid”, Psalm ci: 6, 7, 8.

Dat als iemand niet innerlijk is oprecht, gerecht, getrouw en recht, hij nochtans is onoprecht, ongerecht, ongetrouw en niet recht, leert de Heer met deze woorden: “*Tenzij uw gerechtigheid overvloediger is dan der Schriftgeleerden en der Farizeërs, zo zult gij niet binnegaan in het Koninkrijk der hemelen*”, Matth. v: 20; onder de gerechtigheid overvloediger dan der Schriftgeleerden en der Farizeërs, wordt verstaan de innerlijke gerechtigheid, waarin de mens is die in den Heer is: dat hij in den Heer is, leert Hijzelf ook bij Johannes: “*Ik, de heerlijkheid die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, opdat zij één zijn zoals Wij één zijn, Ik in hen, en Gij in Mij, opdat zij volmaakt zijn in één: opdat de minne waarmede Gij Mij bemind hebt, in hen zij, en Ik in hen*”, xvii: 22, 23, 26; waaruit blijkt dat zij volmaakt zijn, wanneer de Heer in hen is. Dezen zijn het, die genoemd worden *reinen van hart, die God zullen zien; en volmaakt zoals de Vader in de Hemelen*”, Matth. v: 8, 48.

85. Boven, n. 81, is gezegd, dat het boze van den diefstal dieper bij den men binnentreedt dan enig ander boze, omdat het verbonden is met geslepenheid en arglist; en geslepenheid en arglist boezemen zich in tot in des mensen geestelijk gemoed, waarin diens denking met het verstand is; en daarom nu zal iets worden gezegd over des mensen GEMOED: dat het Gemoed des mensen is diens verstand en tegelijk diens wil, zie men boven n. 43.

86. De mens heeft een natuurlijk Gemoed en een geestelijk Gemoed; het natuurlijk Gemoed is beneden, en het geestelijk Gemoed is boven: het natuurlijk Gemoed is het gemoed van zijn wereld, en het geestelijk Gemoed is van zijn hemel: het natuurlijk Gemoed kan genoemd worden het dierlijk gemoed, doch het geestelijk Gemoed het menselijk gemoed; de mens wordt ook van het dier onderscheiden daardoor, dat hij een geestelijk Gemoed heeft, waardoor hij in den Hemel kan zijn terwijl hij in de wereld is: daardoor is het ook dat de mens leeft na den dood.

De mens kan met het verstand zijn in het geestelijk Gemoed, en vandaar in den Hemel, maar niet kan hij met den wil zijn in het geestelijk Gemoed, en vandaar in den Hemel, tenzij hij de boze dingen als zonden schuwt, en als

hij niet met den wil ook daar is, is hij nochtans niet in den hemel, want de wil trekt het verstand omlaag, en maakt dat dit verstand even natuurlijk en dierlijk is met hemzelf.

De mens kan worden vergeleken met een tuin, het Verstand met het licht, en de Wil met de warmte; een tuin is in het licht en niet tevens in de warmte in wintertijd, doch in het licht en tevens in de warmte in zomertijd; derhalve is de mens die in het allene licht des verstands is, zoals een tuin in wintertijd; maar hij die in het licht des verstands en tevens in de warmte des wils is, is zoals een tuin in zomertijd. Ook is het Verstand wijs vanuit het geestelijk licht, en de Wil heeft lief vanuit de geestelijke warmte; van het geestelijk Licht is de Goddelijke Wijsheid, en de geestelijke Warmte is de Goddelijke Liefde. Zolang de mens niet de boze dingen als zonden schuwte, versperren de begeerten der boze dingen de innerlijke dingen van het natuurlijke gemoed van de zijde des wils, welke daar zijn zoals een dichte sluier, en zoals een zwarte wolk onder het geestelijk Gemoed, en verhinderen dat het geopend wordt; zodra daarentegen de mens de boze dingen als zonden schuwte, vloeit dan de Heer vanuit den Hemel in, en neemt den sluier weg, en verdrijft de wolk, en opent het geestelijke Gemoed, en zo voert Hij den mens den Hemel binnen.

Zolang de begeerten van de boze dingen de innerlijke dingen van het natuurlijk gemoed versperren, zoals gezegd is, zolang is de mens in de hel; zodra echter die begerigheden door den Heer zijn verdreven, is de mens in den hemel. Voorts, zolang de begeerten van de boze dingen de innerlijke dingen van het natuurlijk gemoed versperren, zolang is de mens natuurlijk; zodra echter die begeerten door den Heer zijn verdreven, is de mens geestelijk. Voorts, zolang de begeerten van de boze dingen de innerlijke dingen van het natuurlijk gemoed versperren, zolang is de mens dierlijk, met dit verschil alleen dat hij kan denken en spreken, ook over zulke dingen die hij niet met de ogen ziet, hetgeen hij trekt uit het vermogen van de verheffing des verstands tot het licht des hemels; zodra echter die begerigheden door den Heer zijn verdreven, is de mens een mens, omdat hij dan het ware denkt in het verstand vanuit het goede in den wil. Voorts ook, zolang de begeerten van de boze dingen de innerlijke dingen van het natuurlijk gemoed versperren, zolang is de mens zoals een tuin in wintertijd; zodra echter die begeerten door den Heer zijn verdreven, is hij zoals een tuin in zomertijd.

De verbinding van wil en verstand bij den mens, wordt in het Woord verstaan onder Hart en Ziel, en onder Hart en Geest, zoals dat zij God zullen liefhebben vanuit het ganse Hart en vanuit de ganse Ziel, Matth. xxii: 37;

en dat God zal geven een nieuw Hart en een nieuwen Geest, Ezech. xi: 19; Hfdst. xxxvi: 26, 27; onder het Hart wordt de Wil verstaan en deszelfs liefde, en onder de Ziel en onder den Geest, het Verstand en deszelfs Wijsheid.

Dat voor zoveel iemand valse Getuigenissen als zonden schuwt, hij voor evenzoveel de waarheid liefheeft

87. Onder vals getuigen wordt in den natuurlijken zin niet slechts verstaan als valse getuige optreden, maar ook liegen en lasteren: onder vals getuigen in den geestelijken zin wordt verstaan zeggen en overreden dat het valse waar is, en het boze goed is, en andersom: in den hoogsten zin echter wordt onder vals getuigen verstaan den Heer en het Woord lasteren; deze dingen zijn vals getuigen in drievoudigen zin. Dat die zinnen een maken bij den vals getuigenden, leugen sprekenden, en lasterenden mens, kan vaststaan uit de dingen die in DE LEER OVER DE GEWIJDE SCHRIFT zijn getoond aangaande den drievuldigen zin van alle dingen des Woord, n. 5, 6, 7 e.v., en n. 57.

88. Aangezien de Leugen en de Waarheid twee tegengestelden zijn, zo volgt, dat voor zoveel iemand den leugen als zonde schuwt, hij voor evenzoveel de waarheid liefheeft.

89. Voor zoveel iemand de Waarheid liefheeft, voor evenzoveel wil hij haar leren kennen, en voor evenzoveel wordt hij van harte aangedaan wanneer hij haar vindt; ook komt geen ander in de wijsheid; en voor zoveel hij het liefheeft haar te doen, voor evenzoveel voelt hij de liefelijkheid [*amoenitas*] des lichts waarin de waarheid is. Iets eenders is het met de overige tot dusver gezegde dingen; zoals met de Oprechtheid en de Gerechtigheid bij hem die de diefstallen van elk geslacht schuwt; met de Kuisheid en de Zuiverheid bij hem die de echtbreuken van elk geslacht schuwt; en met de Liefde en de Naastenliefde bij hem die de moorden van elk geslacht schuwt, en zo voort. Hij echter die in de tegengestelde dingen is, weet niet wat ook van gene deugden, terwijl toch al wat iets is, daarin gelezen is.

90. Het is de Waarheid die wordt verstaan onder het zaad in den akker, waarover aldus de Heer: *“Een zaaier ging uit om te zaaien; en toen hij zaaide, viel het ene deel op den weg, dat vertreden werd, en de gevogelten des hemels aten het op; en het andere deel viel op rotsachtige plaatsen, maar roen het opgroeiende, is het verdord, omdat het geen wortel had: een ander deel viel in het midden der doornen, en tezamen opgewassen zijnde verstakten de doornen hetzelve: en een ander deel viel in goede aarde, en opgewassen zijnde maakte het veelvuldig vrucht”*, Lukas VIII: 5 tot 8; Matth. XIII: 3 tot 8; Markus IV: 3 tot 8. De zaaier daar is de Heer, en het zaad is Zijn Woord, dus de Waarheid; het zaad op

den weg is bij hen die zich om de waarheid niet bekommeren; het zaad op rotsachtige plaatsen is bij hen die zich wel om de waarheid bekommeren, maar niet terwille van haar, dus niet innerlijk; het zaad in het midden der doornen, is bij hen die in de begeerten van het boze zijn; het zaad echter in de goede aarde is bij hen die de waarheden welke in het Woord zijn vanuit den Heer liefhebben, en uit Hem dezelve doen, aldus vruchtdragend: dat deze dingen worden verstaan, staat vast uit de ontvouwing ervan door den Heer, Matth. XIII: 19 tot 23, 37; Markus IV: 14 tot 20; Lukas VIII: 11 tot 15. Hieruit blijkt dat de waarheid des Woords geen wortel kan schieten bij hen die zich om de waarheid niet bekommeren; noch bij hen die de waarheid uiterlijk en niet innerlijk liefhebben; noch bij hen die in de begeerten van het boze zijn; maar bij hen, bij wie de begeerten van het boze door den Heer verdreven zijn: bij dezen schiet het zaad wortel, dat is, de Waarheid in hun geestelijk Gemoed, waarover boven n. 86 tot het einde.

91. De gemene opinie heden ten dage is, dat gezaligd worden is dit of dat geloven wat de Kerk leert, en dat gezaligd worden niet is de geboden van den Dekaloog doen, zijnde niet doden, niet echtbreken, niet stelen, niet vals getuigen, in den strikten en in den brede zin; gezegd immers wordt, dat door God niet de werken worden aangezien, maar het geloof; terwijl toch iemand voor zoveel hij in die boze dingen is, voor evenzoveel niet geloof heeft; men zie boven n. 42 tot 52: raadpleeg de rede, en doorschouw het, of iemand als moordenaar, echtbreker, dief en valse getuige, zolang hij in de begeerte ervan is, geloof kan hebben; voorts ook, of de begeerte ervan anders kan verdreven worden dan door die dingen niet te willen omdat het zonden zijn, dat is, omdat zij hels en duivels zijn; en daarom kan hij die meent dat gezaligd worden is dit of dat geloven wat de Kerk leert, en nochtans zodanig is, wel niet anders dan een dwaas zijn, volgens des Heren woorden bij Mattheus Hfdst. VII: 26. Zodanige Kerk wordt aldus beschreven bij JEREMIA: “*Sta in de poort van het Huis van Jehovah, en roep uit aldaar, dit Woord: Zo zeide Jehovah Zebaoth, de God Israëls: Maak goed uw wegen, en uw werken: Vertrouw niet op woorden der leugen, door te zeggen: Tempel van Jehovah, Tempel van Jehovah, Tempel van Jehovah deze: zult gij al stelende, al dodende, al echtbrekende en al zwerende door leugen, daarna komen en staan vóór Mij in dit Huis, waarover Mijn Naam genoemd wordt, en zeggen: Wij zijn gered, terwijl gij die gruwelen doet: is dan een spelonk der rovers geworden dit Huis: ook Ik, zie, gezien heb Ik, gezegde van Jehovah*”, VII: 2, 3, 4, 9, 10, 11.

Dat niet wie ook de boze dingen als zonden kan schuwen dermate dat hij zich innerlijk daarvan afkeert, tenzij door gevechten daartegen

92. Een ieder is het vanuit het Woord en vanuit de Leer vanuit het Woord bekend [*novit*] dat het Eigene des mensen van geboorte boos is, en dat het vandaar is, dat hij vanwege de ingeboren begerigheid de boze dingen liefheeft, en daarin wordt gesleurd, zodat hij wil wreken, wil bedriegen, wil lasteren, en wil echtbreken; en als hij niet denkt dat het zonden zijn, en deswege dezelve wederstaat, zo doet hij het zo vaak de gelegenheid zich voordoet, en de faam om de eer en het gewin niet gevaar loopt. Daarbij komt nog, dat de mens die dingen doet vanuit het verkwikkelijke, als hij geen godsdienst heeft.

93. Aangezien dit Eigene des mensen de eerste wortel zijns levens uitmaakt, blijkt hoedanige boom de mens zou zijn, als niet die wortel werd uitgerukt, en een nieuwe wortel werd ingeplant; hij zou een vermolmde boom zijn, waarvan wordt gezegd, dat dezelve moet worden uitgerooid en in het vuur geworpen, Matth. III: 10; Hfdst. VII: 19. Deze wortel wordt niet verwijderd, en een nieuwe daarvoor in de plaats gezet, tenzij de mens de boze dingen, welke den wortel maken, als schadelijk voor zijn ziel beschouwt, en deswege zich daarvan wil vervreemden; maar omdat zij van diens Eigene zijn, en vandaar verkwikkelijk, kan hij dat niet dan met tegenzin, en met worstelingen, aldus met gevechten.

94. Een elk die gelooft dat er een hel en een hemel is, en dat de hemel de eeuwige gelukzaligheid is, en dat de hel de eeuwige rampzaligheid is, en die gelooft dat degenen in de hel komen die de boze dingen doen, en in den hemel degenen die de goede dingen doen, zulk een mens strijdt; en wie strijdt, die handelt vanuit het innerlijke, en tegen de begerigheid zelf, welke den wortel van het boze maakt; want wie strijdt tegen iets, die wil dat niet, en begeren is willen. Daaruit blijkt, dat de wortel van het boze niet wordt verwijderd dan door strijd.

95. Voor zoveel dus iemand strijdt, en zo het boze verwijderd, voor evenzoveel komt het goede in de plaats ervan, en vanuit het goede ziet hij voor evenzoveel het boze in het aangezicht, en dan dat het hels is, en huiveringwekkend; en omdat het zodanig is, ontvlucht hij dat niet slechts, maar verafschuwt het ook, en ten slotte gruwet hij ervan.

96. De mens die tegen de boze dingen strijdt, kan niet anders dan strijden zoals uit zich, want wie niet strijdt zoals uit zich, die strijdt niet; hij staat daar zoals een automaat, niets ziende en niets doende, en denkt aanhoudend vanuit het boze ten gunste ervan, en niet daartegen. Maar nochtans moet men terdege weten, dat de Allene Heer strijdt in den mens tegen de boze dingen, en dat het den mens slechts toeschijnt alsof hij vanuit zich strijdt, en dat de Heer het wil dat het den mens zo toeschijnt, aangezien er zonder dien schijn geen strijd ontstaat, dus ook geen hervorming.

97. Die strijd is niet zwaar dan alleen voor hen, die alle teugels aan hun begeerten hebben gevierd, en vanuit opzet aan dezelve hebben toegegeven; en eveneens voor hen, die de heilige dingen des Woords en der Kerk hardnekkig hebben verstoten: doch voor de overigen is die strijd niet zwaar; laten zij de boze dingen in de bedoeling slechts eenmaal in de week, of tweemaal in de maand weerstaan, en zij zullen de verandering gewaarworden.

98. De Christelijke Kerk wordt een strijdende Kerk genoemd, en niet kan zij strijdende worden geheten tenzij tegen den duivel, dus tegen de boze dingen, die uit de hel zijn; de hel is de duivel. De Verzoeking die de mens der Kerk ondergaat, is die strijd.

99. Over de Gevechten tegen de boze dingen, zijnde de verzoeking, wordt op vele plaatsen in het Woord gehandeld; zij worden verstaan onder deze woorden des Heren: *“Ik zeg u, indien het tarwegraan in de aarde vallende niet sterft, zo blijft hetzelve alleen; indien het echter sterft, zo draagt het veel vrucht”*, Joh. XII: 24. Voorts onder deze woorden: *“Zo wie zal gewild hebben achter Mij te komen, hij verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge Mij. Zo wie zal gewild hebben zijn ziel te behouden, die zal dezelve verliezen; wie echter zijn ziel zal verloren hebben om Mijnentwil, en om des Evangelies wil, dete zal behouden worden”*, Markus VIII: 34, 35; onder het kruis wordt de verzoeking verstaan, zoals eveneens in Matth. x: 38; Hfdst. XVI: 24; Markus x: 21; Lukas XIV: 27; onder de ziel wordt verstaan het leven van des mensen Eigene, zoals eveneens in Matth. x: 39; Hfdst. XVI: 25; Lukas IX: 24; en vooral Joh. XII: 25; zijnde ook het leven des vlezes, hetwelk tot niet wat ook nut is, Joh. VI: 63. Over de Gevechten tegen de boze dingen, en over de overwinningen daarop, spreekt de Heer tot alle Kerken in de Apocalyps; tot DE KERK IN EFEZE: *“Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, welke is in het midden van het paradijs Gods”*. Apoc. II: 7. Tot DE KERK IN SMYRNA: *“Die overwonnen zal hebben, zal geen schade lijden in den tweeden dood”*, Apoc. II: 11. Tot DE KERK IN PERGAMO: *“Die overwint, hem zal Ik geven te eten van het verborgen Manna; en geven zal Ik hem een witten keursteen, en op den keursteen een nieuwen naam*

geschreven, dien niemand kent dan die hem ontvangt”, Apoc. II: 17. Tot DE KERK IN TYATIRE: *“Die overwonnen zal hebben en bewaard zal hebben tot het einde toe Mijn werken, hem zal Ik mogendheid geven over de natiën; en de morgenlijke ster”*, Apoc. II: 26, 28. Tot DE KERK IN SARDIUS: *“Die overwonnen zal hebben, die zal bekleed worden met witte bekleedselen, en niet zal Ik verdelgen zijn naam uit het Boek des Levens; en belijden zal Ik zijn naam voor Mijn Vader en voor Zijn engelen”*, Apoc. III: 5. Tot DE KERK IN FILADELFIA: *“Die overwonnen zal hebben, dien zal Ik maken tot een kolom in den Tempel mijns Gods; en schrijven zal Ik op hem den Naam mijns Gods, en den naam der stad mijns Gods, Nova Hierosolyma, die nederdaalt vanuit den Hemel uit God, en Mijn nieuwen Naam”*, Apoc. III: 12. Tot DE KERK IN LAODICEA: *“Die overwonnen zal hebben, geven zal Ik hem te zitten met Mij in Mijn Troon”*, Apoc. III: 21.

100. Over die Gevechten, zijnde de Verzoekingén, zie men in het bijzonder gehandeld in DE LEER VAN NOVA HIEROSOLYMA, in London Anno 1758 uitgegeven, van n. 187 tot 201: Vanwaar en hoedanig zij zijn, n. 196, 197. Hoe en wanneer zij geschieden, n. 198. Wat goeds zij uitwerken, n. 199. Dat de Heer strijdt voor den mens, n. 200. Over de Gevechten of de Verzoekingén van den Heer, n. 201.

Dat de mens de boze dingen moet schuwen als zonden, en tegen dezelve strij den, zoals uit zich

101. Vanuit de Goddelijke Orde is het, dat de mens vanuit het Vrije volgens de Rede handele, aangezien vanuit het vrije volgens de rede handelen, is vanuit zich handelen. Echter zijn die beide Vermogens, HET VRIJE en DE REDE, niet de eigen vermogens van den mens, maar zij zijn des Heren bij hem; en voor zover hij mens is, worden zij hem niet afgenomen, aangezien hij zonder dezelve niet kan worden hervormd; hij kan dan immers niet boete doen, kan niet tegen de boze dingen strijden, en daarna vruchten maken, der boetedoening waardig. Omdat nu het Vrije en de Rede zijn des mensen uit den Heer, en de mens vanuit dezelve handelt, zo volgt dat hij niet handelt vanuit zich, maar zoals vanuit zich. ⁴⁾

102. De Heer heeft den mens lief, en wil bij hem wonen; maar Hij kan hem niet liefhebben en bij hem wonen, tenzij Hij wordt opgenomen en wederkerig geliefd; vandaar en nergens anders vandaan is de verbinding: de Heer heeft terwille van die oorzaak den mens het Vrije en de Rede gegeven; het Vrije van te denken en te willen zoals uit zich, en de Rede volgens welke te denken en te willen; iemand liefhebben en met hem verbonden worden, die het wederkerige niet heeft, bestaat niet; ook niet binnengaan tot iemand en bij hem blijven, bij wien geen ontvangst is: aangezien de opneming en het wederkerige in den mens zijn uit den Heer, zegt derhalve de Heer: *“Blijft in Mij en Ik in u”*, Joh. xv: 4. *“Die blijft in Mij, en Ik hem, deze draagt veel vrucht”*, Joh. xv: 5. *“In dien dag zult gij bekennen, dat gij in Mij, en Ik in u”*, Joh. xiv: 20. Dat de Heer is in de ware dingen en in de goede dingen, welke de mens opneemt, en welke bij hem zijn, leert Hij ook: *“Indien gij gebleven zult zijn in Mij, en Mijn woorden in u gebleven zullen zijn. Indien Mijn bevelen gij zult bewaard hebben, zo zult gij blijven in Mijn liefde”*, Joh. xv: 7, 10. *“Die Mijn geboden heeft en dezelve doet, die heeft Mij lief, en Ik, liefhebben zal Ik hem, en bij hem wonen”*, Joh. xiv: 21, 23; aldus woont de Heer in het Zijne bij den mens, en de mens in de dingen die uit den Heer zijn, aldus in den Heer.

4 Dat de mens het Vrije heeft uit den Heer, zie men boven n. 19, 20; en in het Werk *Over den Hemel en de Hel*, n. 589 tot 596, en n. 597 tot 603. Wat het Vrije is, zie men in *de Leer van Nova Hierosolyma*, in London 1758 uitgegeven, n. 141 tot 149.

103. Aangezien dit wederkerige en beurtelingse, en vandaar dit onderlinge, is bij den mens uit den Heer, zegt derhalve de Heer dat de mens boete zal doen; en niemand kan boete doen tenzij zoals uit zich: *“Jezus zeide: Tenzij gij boete zult gedaan hebben, zult gij allen vergaan”*, Lukas XIII: 3, 5. *“Jezus zeide: het Koninkrijk Gods is nabij gekomen, doet boete, geloof het Evangelie”*, Markus I: 14, 15. *“Jezus zeide: Ik ben gekomen om te roepen zondaren tot berouw”*, Lukas v: 32. *“Jezus zeide tot de Kerken: Doet boete”*, Apoc. II: 5, 16, 21, 22; Hfdst. III: 5; voorts *“Zij hadden geen boete gedaan over hun werken”*, Apoc. XVI: 11.

104. Aangezien het wederkerige en beurtelingse, en vandaar het onderlinge, is bij den mens uit den Heer, zegt derhalve de Heer dat de mens de geboden zal doen, en vrucht maken: *“Wat noemt gij Mij Heer, Heer, en doet niet de dingen die Ik zeg”*, Lukas VI: 6 tot 49. *“Indien gij deze dingen weet, gezegend zijt gij, zo gij dezelve gedaan zult hebben”*, Joh. XIII: 37. *“Gij zijt Mijn vrienden, zo gij gedaan zult hebben de dingen die Ik u beveel”*, Joh. XV: 14. *“Wie doet en leert, deze zal groot genoemd worden in het Koninkrijk der hemelen”*, Matth. V: 19. *“Een elk die Mijn woorden hoort en dezelve doet, zal Ik vergelijken bij een voorzichtig man”*, Matth. VII: 24., *“Maakt vruchten der boetedoening waardig”*, Matth. III: 8. *“Maakt den boom goed en zijn vrucht goed”*, Matth. XII: 33. *“Het Koninkrijk zal gegeven worden aan een Natie makende zijn vrucht”*, Matth. XXI: 43. *“Alle boom die geen vrucht maakt, wordt uitgebouwen, en in het vuur geworpen”*, Matth. VII: 19; en meermalen elders. Uit welke dingen blijkt, dat de mens zal doen uit zich, maar vanuit de macht des Heren, welke hij zal afsmecken; en dit is doen zoals uit zich.

105. Omdat dit wederkerige en beurtelingse, en vandaar onderlinge, is bij den mens uit den Heer, zal derhalve de mens rekenschap geven van zijn werken, en zal hem worden vergolden dienvolgens; want de Heer zegt: *“Komen zal de Zoon des mensen, en vergelden een ieder volgens zijn daden”*, Matth. XVI: 27. *“Uitgaan zullen zij die de goede dingen hebben gedaan, tot de wederopstanding des levens, en die boze dingen hebben gedaan tot de wederopstanding des gericht”*, Joh. V: 29. *“Hun werken volgen met hen”*, Apoc. XIV: 13. *“Gericht werden allen volgens hun werken”*, Apoc. XX: 13. *“Zie, Ik kom, en Mijn loon met Mij, om te geven een ieder volgens zijn werk”*, Apoc. XXII: 12. Indien het wederkerige er niet zou zijn, zou er geen toerekening zijn.

106. Aangezien de opneming en het wederkerige zijn bij den mens, leert derhalve de Kerk, dat de mens zich zal onderzoeken, zijn zonden belijden voor God, daarvan aflaten, en een nieuw leven leiden: dat elke Kerk in de Christelijke wereld dit leert, zie men boven n. 3 tot 8.

107. Als er geen opneming zou zijn van de zijde des mensen, en dan een denking zoals uit hem, zou ook niet iets gezegd kunnen worden aangaande het Geloof, want het Geloof is ook niet uit den mens: anderszins zou de mens zijn gelijk stroo in den wind, en daar staan als onbezield, met open mond en afhangende handen, wachtende op invloed, niets denkende en niets verrichtende in de dingen die van diens heil zijn: hij is weliswaar niets agerende in die dingen, maar nochtans is hij reagerende zoals uit zich. Maar deze dingen zullen in nog klaarder licht worden gesteld in de Verhandelingen OVER DE ENGELLIJKE WIJSHEID.

Dat als iemand de boze dingen schuwt vanuit een andere oorzaak, welke dan ook, dan omdat zij zonden zijn, hij dezelve niet schuwt, maar slechts maakt dat zij niet verschijnen voor de wereld

108. Er zijn Zedelijke mensen, die de geboden van de Tweede Tafel van den Dekaloog houden, niet bedriegen, niet lasteren, niet wraakgierig zijn, niet echtbreken, en onder hen zijn er die bij zich bevestigen, dat zulke dingen boos zijn, omdat zij het Gemenebest schaden, en zo tegen de wetten der menselijkheid zijn; zij beoefenen ook de naastenliefde, de oprechtheid, de gerechtigheid, de kuisheid. Maar als zij deze goede dingen doen, en die boze dingen schuwen, alleen omdat zij boos zijn, en niet tevens omdat zij zonden zijn, zo zijn zij nochtans louter natuurlijk, en bij de louter natuurlijken blijft de wortel van het boze ingent, en is niet verwijderd; en daarom zijn de goede dingen die zij doen, niet goed, omdat zij uit henzelf zijn.

109. De natuurlijke Zedelijke mens kan verschijnen voor de mensen in de Wereld geheel en al gelijk de geestelijke Zedelijke mens, maar niet voor de engelen in den Hemel: voor de engelen in den Hemel verschijnt hij, als hij in goede dingen is, zoals een nabootsing uit hout, en als hij in ware dingen is, zoals een nabootsing uit marmer, waarin geen leven is; anders de geestelijke Zedelijke mens: want de natuurlijke Zedelijke mens is uitwendig Zedelijk, en de geestelijke Zedelijke mens is inwendig Zedelijk, en het uitwendige zonder het inwendige leeft niet; het leeft weliswaar, maar niet het leven dat leven wordt genoemd.

110. De begeerten van het boze, die des mensen innerlijke dingen van geboortewege maken, worden niet verwijderd dan door den Allenen Heer, want de Heer vloeit in uit het geestelijke in het natuurlijke; de mens echter vanuit zich met het natuurlijke in het geestelijke, en deze invloed is tegen de orde, en werkt niet op de begeerten en verwijdert ze, maar sluit ze in, al nauwer en nauwer naar gelang de mens ze bevestigt: en omdat het erfboze zo ingesloten schuilt, verbreekt dit na den dood, als de mens een geest wordt, de bedekking, waarmede het in de wereld was omhuld, en barst naar buiten als etter uit een gezwel dat slechts uiterlijk was genezen.

111. Er zijn verschillende en veelvuldige oorzaken, die maken, dat de mens Zedelijk is in uitwendigen vorm, maar als hij niet Zedelijk is ook in den inwendigen vorm, zo is hij nochtans niet Zedelijk: zo bij voorbeeld, als iemand

zich onthoudt van Echtbreuken en Hoererijen, uit vrees voor de burgerlijke wet en haar straffen; uit vrees voor verlies van goeden naam en van de eer deswege; uit vrees voor de ziekten dientengevolge; uit vrees voor huiselijke twisten van de zijde der echtgenote, met verlies van het rustige leven dientengevolge; uit vrees voor de wraak van de zijde van den bedrogen echtgenoot, of van diens verwanten; uit armoede, of uit gierigheid; uit gebrekkigheid tengevolge òf van ziekte, òf van misbruik, òf van ouderdom, òf van impotentie: ja zelfs, als hij zich daarvan onthoudt vanwege enige natuurlijke of zedelijke wet, en niet tegelijk vanuit de geestelijke wet, zo is hij nochtans innerlijk een echtbreker en hoereerder, want niettemin gelooft hij dat het geen zonden zijn, en deswege maakt hij ze voor God niet ongeoorloofd in zijn geest, en zo begaat hij ze in den geest, hoewel niet voor de wereld in het lichaam: en daarom spreekt hij, na de dood, wanneer hij een geest wordt, zich voor dezelve uit. Daaruit blijkt, dat de goddeloze de boze dingen kan schuwen als schadelijk, doch dat de boze dingen als zonde schuwen niet dan alleen de Christen kan.

112. Eender is het gesteld met diefstallen en bedriegerijen van elk geslacht; met moorden en wraaknemingen van elk geslacht; en met valse getuigenissen en leugens van elk geslacht; niemand kan van dezelve gereinigd en gezuiverd worden uit zich; iedere Begeerte immers heeft onbepaald vele dingen in, welke de mens niet anders ziet dan zoals een enkelvoudige; de Heer echter ziet de meest afzonderlijke dingen in elke reeks. In een woord: de mens kan niet zichzelf wederverwekken, dat is, een nieuw hart en een nieuwen geest formeren, maar de Allene Heer, Die is de Hervormer en Wederverwekker Zelf; en daarom, als de mens vanuit zijn eigen voorzichtigheid en inzicht zich wil nieuw maken, zo is dat slechts zoals blanketsel smeren over een misvormd aangezicht, en het strijken van een zalf over een innerlijk veretterde plek.

113. Daarom zegt de Heer bij Mattheus: *“Gij blinde Farizeër, reinig eerst het innerlijke van drinkbeker en schotel, opdat ook het uiterlijke rein worde”*, xxiii: 26. En bij Jesaja: *“Wast u, zuivert u, en verwijdert de boosheid uwer werken van voor Mijn ogen; houdt op het boze te doen: en dan, al waren uw zonden geweest als scharlaken, zoals sneeuw zullen zij wit worden; al waren zij rood geweest als purper, zoals wol zullen zij zijn”*, i: 16, 18.

114. Aan het hierboven gezegde moeten nog deze dingen worden toegevoegd: 1. Dat de Christelijke Naastenliefde voor een ieder daarin bestaat, dat hij zijn functie getrouw vervulle; zo immers, als hij de boze dingen als zonden schuwt, doet hij dagelijks goede dingen, en is hijzelf zijn eigen nut in het gemene lichaam; zo immers draagt hij zorg voor het gemenebest, en voor een ieder in het bijzonder. 11. Dat de Overige dingen niet zijn de eigenlijke werken

der Naasteliefde, maar daarvan òfwel de Tekenen, òfwel de Weldaden,
òfwel de Verplichtingen.

